

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Martin Bartoš

Rozhodčí řízení v České a Slovenské republice

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pohl

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: 13. března 2019

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 129 998 znaků včetně mezer.

.....
Martin Bartoš

V Praze, dne 13. března 2019

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Pohlovi za to, že se ujal mé diplomové práce, a taktéž rodině a kolegům za podporu v rámci celého studia

Obsah

Úvod.....	6
1. Pojem a charakteristika rozhodčího řízení.....	8
1.1. Prameny rozhodčího řízení.....	8
1.2. Vztah rozhodčího řízení k řízení před obecnými soudy a k ADR.....	10
1.3. Druhy rozhodčího řízení.....	11
2. Výhody a nevýhody rozhodčího řízení.....	14
2.1. Neveřejnost.....	14
2.2. Nižší náklady.....	14
2.3. Rychlost a jednoinstančnost.....	15
2.4. Uznatelnost.....	16
2.5. Kontinuita rozhodování.....	16
2.6. Neformálnost.....	17
2.7. Arbitrabilita.....	17
2.8. Předvídatelnost rozhodnutí.....	17
2.9. Absence donucovací pravomoci rozhodce.....	17
3. Arbitrabilita.....	19
4. Rozhodčí smlouva a rozhodnutí v rozhodčím řízení.....	23
4.1. Rozhodčí smlouva.....	23
4.2. Rozhodnutí v rozhodčím řízení.....	26
5. Zrušení rozhodčího nálezu a návrh na zastavení výkonu rozhodnutí.....	28
6. Česká právní úprava rozhodčího řízení.....	32
6.1. Zákon o rozhodčím řízení.....	32
6.1.1. Velká novela ZRR.....	32
6.1.2. Novela zákona v souvislosti s rekodifikací soukromého práva.....	39
6.1.3. Zrušovací novela.....	40
7. Slovenská právní úprava rozhodčího řízení.....	44
7.1. Zákon o rozhodcovskom konaní a jeho novelizace.....	44
7.1.1. Rozhodčí soudy.....	45
7.1.2. Rozdíl mezi zákonem o rozhodcovskom konaní a zákonem o rozhodčím řízení ...	47
7.2. Zákon o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní.....	48
7.2.1. Rozdíl mezi zákonem o rozhodcovskom konaní a zákonem o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní.....	49
7.3. Úprava archivace rozhodčích spisů v jednotlivých právních úpravách.....	53

8. Judikatura v oblasti rozhodčího řízení	55
8.1. Vliv české judikatury na rozhodčí řízení	55
8.1.1. Problematika jmenování rozhodce	55
8.1.2. Ekonomická (ne)závislost rozhodce.....	61
8.2. Vliv slovenské judikatury na rozhodčí řízení	67
8.2.1. Problematika jmenování rozhodce	69
Závěr.....	71
Seznam použitých zdrojů	73
Seznam zkratk	82
Abstrakt	84
Abstract	86

Úvod

Předmětem této diplomové práce je rozhodčí řízení v České a Slovenské republice. Informace v ní obsažené jsou založené především na studiu vědecké literatury, zákonných předpisů, odborných článků a komentářů, a to za použití především komparativní metody. Významnou roli v této práci taktéž sehrává značné množství soudní judikatury, jelikož samotná aplikace zákona bez její reflexe by byla v praxi nedostatečná. Téma diplomové práce si autor vybral hlavně z toho důvodu, že v dané oblasti disponuje praktickými zkušenostmi a mohl vývoj rozhodčího řízení v České republice po několik let sledovat. Dále též proto, že umožňuje věnovat se právní úpravě rozhodčího řízení v obou zmíněných státech. Autor tak mohl proniknout do problematiky právní úpravy na Slovensku, se kterou doposud neměl příležitost se blíže seznámit.

Rozhodčí řízení je mimosoudním způsobem řešení sporů, které je v České republice upraveno v ZRR. Přesto, že se může zdát, že právní úprava rozhodčího řízení je v České a Slovenské republice obdobná, zejména z toho důvodu, že Česká republika tvořila se Slovenskem více než 70 let společný stát a tyto právní úpravy tak logicky vychází ze stejných historických pramenů, dle názoru autora tomu tak zcela není. Slovenská právní úprava rozhodčího řízení je jednak mnohem obsáhlejší, ale především je obsažena ve dvou samostatných zákonech, jelikož od ledna 2015 je na území Slovenské republiky možné rozhodovat spotřebitelské spory pouze podle ZSRK, který upravuje spotřebitelské rozhodčí řízení samostatně, a který taktéž obsahuje speciální právní úpravu. Česká právní úprava rozhodčího řízení je poté ovlivněna především velkou novelou ZRR provedenou v roce 2012 a zrušovací novelou přijatou v roce 2016, která vyjímá spotřebitelské spory z působnosti ZRR. Česká právní úprava rozhodčího řízení je taktéž v daleko větší míře ovlivňována soudní judikaturou.

Cílem práce je proto zejména popsat právní úpravu rozhodčího řízení, jak v České, tak i Slovenské republice a vyzdvihnout jednotlivé rozdíly v právních úpravách (např. pokud jde o arbitrabilitu, způsoby uzavření rozhodčí smlouvy, archivaci, související judikaturu aj.). Práce však není vedena pouze popisným způsobem, ale autor se snaží na vytyčenou problematiku přinést ve větší míře i pohledy vlastní, které pramení z jeho vlastních zkušeností.

Právě z důvodu co možná největšího praktického pojetí diplomové práce se autor rozhodl některým okruhům právní úpravy vyhnout a rozhodl se blíže nevěnovat zejména teoretickým koncepcím rozhodčího řízení, povaze rozhodčí smlouvy, důvodům zrušení rozhodčího nálezu

soudem, rozhodčí žalobě a jejím náležitostem, druhům rozhodčích nálezů, osobě rozhodce a historii rozhodčího řízení.

Práce je uzavřena dle právního stavu ke dni 13. března 2019.

1. Pojem a charakteristika rozhodčího řízení

Byť je definic rozhodčího řízení samozřejmě více¹, můžeme jej charakterizovat jako jeden ze způsobů řešení sporů, který představuje alternativu vůči civilnímu soudnímu řízení.

1.1. Prameny rozhodčího řízení

Již v době komunistického režimu se stalo Československo signatářem Newyorské úmluvy, která je v současnosti ratifikovaná 159 státy², a nabyla pro Československo účinnosti dnem 10. října 1959. Dále se Československo stalo s účinností od 11. února 1964 signatářem³ Evropské úmluvy. Za zmínku dále stojí Washingtonská úmluva,⁴ která se však týká pouze sporů z investic a rozhodčí řízení tak podle této úmluvy bude vedeno pouze v případech investičních sporů mezi státem a zahraničním investorem.

Důležitým pramenem jsou taktéž pravidla (vytvořená Komisí OSN pro mezinárodní právo) UNCITRAL pro mezinárodní rozhodčí řízení z roku 1976,⁵ jelikož těmito pravidly se řídí velké množství rozhodčích řízení ad hoc, a to vzhledem k tomu, že tato pravidla obsahují procesní úpravu rozhodčího řízení od jeho zahájení až do jeho skončení a dále Vzorový zákon UNCITRAL pro mezinárodní obchodní arbitráž z roku 1985,⁶ kterým se inspiroval jak ZRŘ, tak i ZRK.

Dalším pramenem je nepochybně o.s.ř., a to vzhledem k ust. § 30 ZRŘ, které stanovuje, že se na řízení před rozhodci užijí přiměřeně ustanovení o.s.ř., pokud není zákonem stanoveno jinak.

¹ JANKŮ, Martin. *Rozhodčí řízení: Alternativní způsoby rozhodování sporů*. První vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015, 19 s. ISBN 978-80-7408-111-8

² *Status Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958)* [online]. United Nations Commission on International Trade Law [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_status.html

³ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži

⁴ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 420/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států [online]. Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 1992 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=1992s420>

⁵ UNCITRAL Arbitration Rules: GENERAL ASSEMBLY RESOLUTION 31/98. *United Nations Commission On International Trade Law* [online]. UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW (UNCITRAL), 1976 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/arb-rules.pdf>

⁶ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985: With amendments as adopted in 2006 [online]. Vienna, Austria: UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW, 2008 [cit. 2019-03-09]. ISBN 978-92-1-133773-0. Dostupné z: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf

Společně s o.s.ř. se v rozhodčím řízení budou přiměřeně aplikovat i další předpisy, které na o.s.ř. navazují, jako je např. advokátní tarif.⁷

Nelze také opomenout předpisy nejvyšší právní síly, kterými jsou Ústava ČR a LZPS, která v čl. 36, odst. 1 stanoví, že: „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“⁸ Rozhodčí řízení je v tomto případě pojímáno jako realizace vlastního práva, a to prostřednictvím alternativního řízení před tzv. „jiným orgánem“, tedy před rozhodcem či rozhodčím senátem.

S ohledem na název práce je taktéž v této části vhodné zmínit i Smlouvu uzavřenou mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech č. 209/1993 Sb., podepsanou dne 29. října 1992.⁹ V této souvislosti může taktéž vyvstat zajímavá otázka, který právní předpis vlastně použít, pokud jde např. o nařízení exekuce podle vykonatelného rozhodčího nálezu vydaného na území Slovenské republiky. V usnesení ze dne 23. března 2011, sp. zn. 17 Co 110/2011 Krajský soud v Praze sice dospěl k závěru, že je třeba dát přednost dvoustranné smlouvě o právní pomoci mezi Českou a Slovenskou republikou, a to jednak vzhledem k zásadě *lex posteriori derogat legi priori*, ale taktéž z důvodů, že: „Smlouvu uzavřely oba smluvní státy jednajíce samostatně v úmyslu vyřešit otázky vzájemné justiční spolupráce po rozdělení ČSFR a na rozdíl od Newyorské úmluvy, kde přejaly závazky z mnohostranné smlouvy jen na základě právního nástupnictví v důsledku rozdělení státu, ač původně stranou smlouvy byl jejich společný předchůdce.“¹⁰, avšak Krajské soudy nejsou povolány ke sjednocování rozhodovací praxe soudů ani k závaznému výkladu právních otázek, které doposud nebyly řešeny. Podstatou taktéž zůstává, že zatímco zmíněná dvoustranná Smlouva mezi ČR a SR upravuje právní pomoc, právní ochranu, uznávání a výkon rozličných rozhodnutí, Newyorská úmluva se podrobněji zaměřuje právě jen na uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů a je možné ji tak považovat za úpravu speciální. Kromě toho je na místě otázka, zdali je aplikační přednost Smlouvy mezi ČR a SR před Newyorskou úmluvou v souladu s pravidlem nejpříznivějšího

⁷ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)

⁸ čl. 36 odst. 1 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

⁹ Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 209/1993 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a úpravě některých právních vztahů v občanských trestních věcech

¹⁰ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 23. března 2011, sp. zn. 17 Co 110/2011

zacházení.¹¹ Z těchto dvou důvodů je tedy minimálně na zvážení, zdali by neměla dostat přednost Newyorská úmluva.

1.2. Vztah rozhodčího řízení k řízení před obecnými soudy a k ADR

Někteří autoři řadí rozhodčí řízení mezi tzv. alternativní metody řešení sporů, jiní autoři rozlišují: „mezi ADR, rozhodčím řízením a řízením před obecnými soudy“.¹² Autor této práce se pak kloní spíše k závěru, že rozhodčí řízení má blíže k řízení soudnímu nežli k ADR, případně se jedná o řízení *sui generis*, jelikož: „*má více společných charakteristických znaků s řízením soudním než s alternativními způsoby řešení sporů, jak je má na mysli právní nauka.*“¹³ Aby se totiž jednalo o ADR, musí být splněny následující znaky: 1) dobrovolné podřízení stran tomuto způsobu řešení sporu, 2) jmenování třetí osoby, která je zprostředkovatelem jednání, 3) řízení je mimo přímý dosah právní regulace státu, 4) úspěšným výsledkem je dohoda a 5) mezi stranami a třetí osobou, která zprostředkovává jednání, je smluvní vztah.¹⁴ Nejznámějšími typy ADR jsou proto mediace a konciliace.

Z výše uvedeného vyplývá, že rozhodčí řízení se od ADR v podstatných znacích liší. Cílem osoby podávající žalobu k rozhodci či rozhodčímu soudu je disponovat exekučním titulem, v tomto případě tedy vykonatelným rozhodčím nálezem, který může být následně uplatněn v rámci řízení o výkon rozhodnutí či v řízení exekučním, zatímco cílem ADR je především dosažení dobrovolné dohody, která však exekučním titulem není. Se zahájením ADR taktéž nejsou spojeny žádné hmotněprávní či procesněprávní účinky, zatímco podání žaloby k rozhodci vyvolává jak procesněprávní účinky, jako je například překážka *litispence*, vznik zásady *perpetuatio fori* nebo konsumace práva strany volit si příslušný orgán k uplatnění nároku, tak ale i účinky hmotněprávní, tzn., že stejně jako je tomu v občanskoprávním řízení před obecnými soudy, neběží promlčecí ani prekluzivní lhůty.¹⁵

¹¹ TRNKA, Filip. K výkonu cizích rozhodčích nálezů, aneb přišel jsem, viděl jsem, uznal jsem a vykonal jsem. *EPRAVO.CZ [online]. ©1999-2019, 9. 8. 2012 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-vykonu-cizich-rozhodcich-nalezu-aneb-prisel-jsem-videl-jsem-uznal-jsem-a-vykonal-jsem-84725.html>*

¹² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 21 s. ISBN 978-80-7478-004-2

¹³ LISSE, Luděk. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde Praha, 2012, 18 s. ISBN 978-80-7201-874-1

¹⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 22 - 23 s. ISBN 978-80-7478-004-2

¹⁵ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9 aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, 332-333 s. ISBN 978-80-7502-298-1

1.3. Druhy rozhodčího řízení

Nejčastěji se můžeme setkat s rozdělením na rozhodčí řízení ad hoc a institucionální. Dle názoru autora rozhodčí řízení dříve existovalo v podobě ad hoc, tedy že se rozhodce ustanovil pouze pro jeden konkrétní případ a po jehož ukončení zanikla jeho pravomoc. Za formu rozhodčího řízení ad hoc lze považovat i rozhodčí řízení před arbitrážními centry, která mají povahu právnických osob a která poskytují podporu jednotlivým rozhodcům a plní i další úkoly v rámci rozhodčího řízení.^{16 17}

Až následně začalo rozhodčí řízení fungovat ve své institucionalizované podobě ve formě stálých rozhodčích institucí (v ČR stálých rozhodčích soudů), kterými jsou RSHKAK,¹⁸ Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno¹⁹ a Burzovní soud při Burze cenných papírů Praha, a.s.²⁰ Rozhodčím soudem se všeobecnou působností je však pouze RSHKAK. Stálé rozhodčí soudy se od rozhodců ad hoc liší zejména tím, že mají svůj statut, vlastní pravidla řízení a stálý administrativní aparát. Rozhodcem ale nemůže být právnická osoba, nýbrž pouze osoba fyzická a není tedy možné rozhodcem ustanovit např. vědecký ústav či vysokou školu.²¹

K tomu je však vhodné podotknout, že ust. § 2 odst. 1 ZRR stanoví, že strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech vzniklých mezi nimi má rozhodovat jeden, nebo více rozhodců, anebo stálý rozhodčí soud. Naproti tomu ust. § 7 odst. 1 ZRK obsahuje legální definici, která stanovuje, že rozhodčím soudem se rozumí konkrétní rozhodce, rozhodčí tribunál, panel či senát. I v případě institucionalizovaného rozhodčího řízení je tedy pod pojmem rozhodčí soud vždy nutné rozumět konkrétního rozhodce nebo senát.²² Díkce ZRR tedy přiznává stálému rozhodčímu soudu stejné postavení jako samostatnému rozhodci. Na rozdíl od toho slovenská právní úprava obsažená v ZRK definuje rozhodčí soud jako jeden nebo více rozhodců. ZRK tedy

¹⁶ PAVELKA, Martin. Rozhodčí řízení před tzv. rozhodčími centry. *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2005, **2005**(7-8), 58 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2005/BA_05_7_8.pdf

¹⁷ LISSE, Luděk. K problematice arbitrážních center. *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2006, **2006**(1), 40-43 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2006/BA0601_merged.pdf

¹⁸ Zřízení na základě zákona České národní rady č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹ Zřízení na základě zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů

²⁰ Zřízení na základě zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů

²¹ SCHELLE, Karel a SCHELLEOVÁ, Ilona. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Vyd. 1. Praha: EUROLEX Bohemia, 2002, 50 s. ISBN 80-864-3219-X

²² GYARFÁŠ, Juraj, ŠTEVČEK, Marek a kol. *Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár*. 1. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2016, 168 s. ISBN 978-80-7400-636-4

nepředpokládá rozhodování stálým rozhodčím soudem, jako samostatným nositelem oprávnění rozhodovat. Výše uvedené bude přitom důležité například u odpovědnosti za škodu. Autor je poté toho názoru, že pokud bude rozhodovat stálý rozhodčí soud, v případě české právní úpravy bude i odpovídat za případnou škodu rozhodce. V případě ZRK bude dle názoru autora za případnou škodu odpovídat přímo rozhodce. I v českých podmínkách je přitom taktéž zřejmé, že i v případě, že bude o věci rozhodovat stálý rozhodčí soud, zásadně platí, že i přes jeho formu rozhodují osoby fyzické, které mají rozhodcovskou způsobilost. Autor má proto za to, že v této otázce je slovenská právní úprava zdařilejší, jelikož přesně definuje, co je možné rozumět pod pojmem rozhodčí soud. Tímto postupem se slovenská právní úprava taktéž vyhnula neustálým sporům o postavení tzv. arbitrážních center, jako tomu bylo v případě České republiky.

Dále rozhodčí řízení můžeme dělit podle stran, které se řízení účastní. Účastníky mohou být jednak subjekty soukromého práva, nebo na jedné straně může vystupovat stát. V takovém případě se může jednat o případ, kdy stát uzavírá s druhou smluvní stranou smlouvu, která obsahuje rozhodčí smlouvu, a nebo jde o případ, kdy mezi státem a druhou smluvní stranou sice nebyla rozhodčí smlouva sjednána, ale přesto se případné spory budou v rozhodčím řízení řešit. Jedná se o investiční spory, kdy určitým zásahem státu dojde ke znehodnocení investice. V takovém případě je investorovi poskytnuta možnost žalovat cizí stát vlastním jménem a na vlastní odpovědnost.²³ Pokud by se totiž takové spory rozhodovaly před národními soudy, nebylo by možné garantovat jejich nezávislé a nestranné rozhodnutí ve věci. Lze samozřejmě namítat, že existuje dělba moci, a že je tedy moc soudní zcela nezávislá na moci výkonné, avšak nelze např. zcela odhlédnout od skutečnosti, že soudy jsou stejně jako platy soudců financovány ze státního rozpočtu, a proto zde zcela logicky může docházet k situacím, ve kterých soud bude v případných sporech inklinovat k rozhodnutí ve prospěch státu. Proto jsou takové spory projednávány na základě mezinárodních smluv v rozhodčím řízení.²⁴

O všeobecném rozhodčím řízení mluvíme, mohou-li být v rámci rozhodčího řízení projednávány např. všechny majetkové spory, zatímco za specializované rozhodčí řízení pak

²³ BLACKABY, Nigel. and PARTASIDES Constantine. with REDFERN Alan., and HUNTER, Martin., *Redfern and Hunter on International Arbitration. Student Version*, Fifth edition, Oxford: Oxford University Press, 2009 64 s ISBN 978-0-19-955718-9

²⁴ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 420/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států

považujeme řízení, ve kterém mohou být rozhodovány pouze spory z určité specifické oblasti (např. burzovní obchody).²⁵

S rozvojem informačních technologií, můžeme v současné době rozhodčí řízení taktéž dělit na tradiční a rozhodčí řízení on-line.

²⁵ WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací..* 9 aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, 582 s. ISBN 978-80-7502-298-1

2. Výhody a nevýhody rozhodčího řízení

Tuto kapitolu autor zařadil do práce zejména z toho důvodu, že otázka výhodnosti, resp. nevýhodnosti, je stále poměrně častým tématem, a to jak v rámci odborné, tak i laické veřejnosti.

Byť jsou za výhody rozhodčího řízení obecně pokládány jeho neformálnost, nižší náklady, délka řízení a větší odbornost osoby rozhodce, autor práce by se rád v této kapitole nad danými příklady zamyslel širěji, jelikož má za to, že jednotlivé atributy nemusí být vždy vnímány černobíle, tzn. nemusí být vždy pouze výhodou, ale je třeba na ně nahlížet komplexněji.

2.1. Neveřejnost

Neveřejnost řízení může být na jedné straně pro strany výhodná zejména tam, kde nemají zájem na medializaci sporu, a to buďto z důvodů osobních nebo z důvodu ochrany know-how či obchodní politiky před konkurencí. Na druhé straně veřejnost řízení (nebo spíše možnost kontroly průběhu řízení veřejností) zaručuje větší záruky správného či spravedlivého rozhodnutí, nežli tzv. kabinetní justice, ve které může vzniknout větší prostor pro ovlivnění osoby, která o věci rozhoduje.

2.2. Nižší náklady

Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení ad hoc resp. rozhodčí řízení vedené prostřednictvím arbitrážních center, prochází v současné době v důsledku vlivu soudní judikatury hlubokou krizí, jak bude dále rozvedeno, autor práce se zaměří především na komparaci nákladů řízení před civilním soudem oproti řízení před RSHKAK, jelikož ten si dle autora jako jediný zachovává jistou míru důvěryhodnosti a prestiže, která má nepochybně vliv na počet rozhodovaných sporů, který je vyšší nežli u rozhodců ad hoc.

Nižší náklady řízení jsou za výhodu rozhodčího řízení považovány jednak v literatuře,²⁶ ale i ze strany samotných rozhodců.²⁷ V případě civilního řízení dle položky 2 sazebníku poplatků činí soudní poplatek 400,- Kč, a to za návrh na vydání elektronického platebního rozkazu, jehož předmětem je peněžité plnění do částky 10.000,- Kč včetně. V částce od 10.000,- Kč do 20.000,-

²⁶ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*: 1 vydání. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003, 27 s. ISBN 80-86473-51-1

²⁷ Výhody rozhodčího řízení [online]. [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.spotřebitelskyrozhodce.cz/vyhody-rozhodciho-řízení/>

Kč včetně pak činí soudní poplatek 800,- Kč a pokud jde o částku vyšší než 20.000,- Kč, poplatek činí 4% z této částky.²⁸ I v případě nevyužití slevy za elektronické podání činí soudní poplatek částku 1.000,- Kč, a to za zahájení občanského soudního řízení, jehož předmětem je peněžité plnění do částky 20.000,- Kč.

V případě řízení před RSHKAK však dle sazebníku nákladů rozhodčího řízení pro tuzemské spory poplatek činí 5% z hodnoty předmětu sporu, nejméně však 11.000,- Kč, a to při hodnotě sporu do 50.000.000,- Kč.²⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že zejména u tzv. bagatelních sporů je poplatek za zahájení řízení před civilním soudem nižší, než je tomu v řízení před RSHKAK. I přesto, že arbitrážní centra či rozhodci ad hoc mívají většinou poplatky nižší než RSHKAK, v porovnání se soudy mají i tak vyšší minimální částku poplatku.

2.3. Rychlost a jednoinstančnost

Za další výhodu rozhodčího řízení bývá považována jeho rychlost, a to vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení je jednoinstanční a odpadá tak zdlouhavý proces mezi odvolacím a prvoinstančním soudem, jako je tomu někdy v případě řízení civilního. Ani případný přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci není považován za odvolací stupeň, navíc se tento přezkum vyskytuje velmi zřídka a musí být výslovně upraven v rozhodčí smlouvě. Přesto se i tato výhoda může ukázat jako relativní.

Jednoinstančnost řízení totiž může způsobit, že pochybí-li rozhodce po věcné či právní stránce, neúspěšná strana se již nebude moci nijak bránit, což může být do jisté míry chápáno jako jistý druh nespravedlivého rozhodnutí. K otázce věcného přezkumu rozhodčího nálezu se pak vyjádřil Nejvyšší soud ČR např. v usnesení ze dne 29. července 2013, sp. zn. 23 Cdo 1396/2012 či v rozsudku ze dne 30. října 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007, ve kterém vyslovil závěr, že: *„úmyslem zákonodárce bylo vyloučit soudní přezkum věcné správnosti rozhodčího nálezu, tj. správnosti skutkových zjištění a právního posouzení věci; měl-li by soud v rámci řízení*

²⁸ Příloha k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

²⁹ Sazebníky nákladů rozhodčího řízení. *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky* [online]. Praha 1, 2019, 2019 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.soud.cz/sazebniky>

o zrušení rozhodčího nálezu přezkoumávat jeho věcnou správnost, pozbyla by smyslu právní úprava rozhodčího řízení.“³⁰

Výhoda rychlosti může být taktéž negována i v případě, že bude neúspěšná strana v průběhu rozhodčího řízení pasivní, jelikož může následně uplatnit všechny procesní prostředky obrany v rámci řízení o výkon rozhodnutí či v rámci řízení exekučního (např. může podat návrh na zastavení a odklad exekuce, jelikož rozhodčí nález přezkoumává v rámci exekučního řízení soud) a může taktéž podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezu k soudu dle ust. § 32 ZRŘ. Proti všem těmto rozhodnutím jsou pak přípustné veškeré řádné i mimořádné opravné prostředky včetně ústavní stížnosti. Tímto postupem se pak může řízení jako celek do značné míry prodloužit, a to i přesto, že rozhodčí řízení proběhlo rychle. Výše uvedené prostředky obrany jsou poté využívány, mimo jiné, právě i z důvodu nemožnosti věcného přezkumu rozhodčího nálezu, jak uvedeno výše. Z tohoto důvodu bývá časté, že se neúspěšná strana zaměřuje především na zpochybnění platnosti rozhodčí smlouvy, a to i vzhledem k tomu, že se jedná v zásadě o jediný způsob, jak se vyhnout účinkům spojeným s meritorním rozhodnutím v rozhodčím řízení, eventuálně jej může využít z ryze obstrukčních důvodů. U rozhodčích nálezů navíc často dochází k jejich rušení z důvodu neplatné rozhodčí smlouvy. Pokud však oprávněný disponuje exekučním titulem ve formě např. rozsudku soudu, výše uvedený postup nebývá natolik častý, jelikož u rozsudku soudu je dle názoru autora o poznání méně možností, jak tento druh exekučního titulu např. prohlásit za neplatný.

2.4. Uznatelnost

Další výhodou rozhodčího řízení pak mohou být dobré předpoklady pro uznání a výkon rozhodčího nálezu mimo zemi, ve které byl rozhodčí nález vydán, což je zajištěno především Newyorskou úmluvou. Ani v tomto případě však nemusí být tato výhoda absolutní, k čemuž je možné odkázat např. na letitý spor v tzv. kauze *Diag Human*.³¹

2.5. Kontinuita rozhodování

Jako další výhoda bývá někdy uváděna kontinuita rozhodování spočívající v dohodě stran na tom, že veškeré jejich spory budou rozhodovány těmi samými rozhodci. Tato skutečnost by měla přispět k tomu, že rozhodci nebudou muset opětovně zkoumat veškeré otázky týkající se sporu,

³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007

³¹ *Diag Human* podá kasační žalobu. Zastavení exekuce na Česko se jí nelíbí. Týden [online]. 2019, 22.11.2012 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/diag-human-poda-kasacni-zalobu-zastaveni-exekuce-na-cesko-se-ji-nelibi_253089.html

což by mělo mít vliv na rychlost a hospodárnost řízení. Tato okolnost se však může nakonec ukázat jako velmi nevýhodná, a to z důvodu možné ekonomické závislosti rozhodce, které bude věnována samostatná část práce.

2.6. Neformálnost

Největší výhodou tak dle názoru autora zůstává neformálnost spočívající v dominanci autonomie vůle stran. Strany se tak mohou zejména dohodnout na konkrétní osobě rozhodce a jmenovat rozhodcem odborníka na danou problematiku, spočívající např. ve znalosti specifických technických oblastí či znalosti cizího jazyka. Strany tak již od počátku budou vědět, kdo jejich případný spor bude rozhodovat. Stejně tak mohou ovlivnit například místo jednání, jazyk jednání, počet rozhodců, ústnost a veřejnost řízení a především postup, jakým mají rozhodci řízení vést.³²

2.7. Arbitrabilita

Nevýhodou rozhodčího řízení pak může být např. rozdílná úprava arbitrability v jednotlivých národních právních řádech, jelikož v případě, že by spor nebyl v místě výkonu rozhodčího nálezu arbitrabilní, nebyl by v daném státě ani vykonatelný.

2.8. Předvídatelnost rozhodnutí

Jako další nevýhoda může být vnímána nejednotná rozhodovací praxe a s tím spojený určitý nedostatek právní jistoty. Každý rozhodce či rozhodčí soud je totiž zcela nezávislý a vzhledem k jednoinstančnosti řízení neexistuje žádná nadřízená instituce, která by zajistila sjednocování judikatury v rozhodčím řízení. Dle názoru autora pak ani „judikatorní“ rozhodnutí RSHKAK nejsou sjednocujícími rozhodnutími v pravém slova smyslu. Obdobnou „judikaturu“ vydával i rozhodčí soud při IAL SE,³³ který však nelze považovat za stálý rozhodčí soud, natož aby byl nadán pravomocí vydávat rozhodnutí za účelem sjednocení rozhodovací praxe rozhodců či rozhodčích soudů.

2.9. Absence donucovací pravomoci rozhodce

Stejně tak se může ukázat jako nevýhodná absence donucovací pravomoci rozhodce, pokud jde např. o výslech svědků. V rozhodčím řízení je totiž věcí každé ze stran zajistit si účast osob, které by mohly v jejich prospěch vypovídat. Tato absence donucovací pravomoci rozhodce však

³² KLEIN, B. *Pozapomenuté výhody rozhodčího řízení*. Právní fórum, 2008, 4/2008, s. 129

³³ *Rozhodčí soud při IAL SE* [online]. Praha, ©2019 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z <http://www.rozhodcisoud.net/>

může být překonána institutem dožádání, který umožňuje rozhodcům požádat obecný soud o součinnost v případě, kdy není v jejich moci daný procesní úkon provést (tj. pokud se řádně předvolaný svědek dobrovolně nedostavil k rozhodci, může rozhodce požádat soud, aby svou výpověď svědek učinil před soudem). V souvislosti s výslechem svědka před rozhodcem může taktéž vyvstat zajímavá otázka, zdali v případě křivé výpovědi může svědek naplnit skutkovou podstatu trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle ust. § 346 TZ. Vzhledem k tomu, že ve výčtu orgánů v ust. § 346 TZ rozhodce uveden není, dle názoru autora ani případná křivá výpověď před rozhodcem patrně nebude způsobilá - vzhledem k zásadě *nullum crimen sine lege certa a stricta* - skutkovou podstatu naplnit. Složitější situace však může nastat v případě, pokud navržený svědek bude právě v rámci institutu dožádání vypovídat před soudem, avšak v rámci řízení rozhodčího. Zde by již skutková podstata křivé výpovědi dle názoru autora naplněna být mohla.

3. Arbitrabilita

Arbitrabilita či projednatelnost je jedním ze základních předpokladů, který je v souvislosti s rozhodčím řízením nutné zkoumat, jelikož určuje, které spory mohou být v rámci rozhodčího řízení řešeny. Arbitrabilitu můžeme rozdělit na objektivní a subjektivní. Zatímco objektivní arbitrabilita je arbitrabilita ve vztahu k předmětu smlouvy, která určuje okruh otázek, které lze v rozhodčím řízení řešit,³⁴ arbitrabilita subjektivní znamená možnost stran zúžit okruh otázek, o kterých rozhodce bude rozhodovat, a to i přesto, že jsou objektivně projednatelné.³⁵ Jak objektivní tak i subjektivní arbitrabilita je proto podmínkou pro vydání rozhodčího nálezu a její neexistence může být důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu soudem.

Objektivní arbitrabilitu vymezuje § 1 písm. a) ve spojení s ust. § 2 odst. 1 a 2 ZRŘ a platně uzavřít rozhodčí smlouvu tak lze:

I. ve sporech

- nebudou sem tedy spadat řízení, která jsou upravena v zákoně č. 292/2013 Sb.,³⁶

II. s majetkovým charakterem

- vzhledem k tomu, že ZRŘ řízení ani jiný zákon majetkový spor nedefinuje, je třeba jej definovat doktrinálně, tj. že se jedná o spor, jehož předmět je možné finančně ohodnotit. Nejvyšší soud ČR pak ve svém usnesení ze dne 23. září 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009 majetkové spory definoval jako: „*spory, které se svým předmětem přímo odrážejí v majetkové sféře stran a týkají se subjektivních práv, s nimiž mohou účastníci disponovat.*“³⁷ Nemusí se tedy jednat jen o spor, jehož předmětem je peněžité plnění (může tak jít např. o spor, jehož předmětem je obchodní firma, know-how atd.)³⁸

III. mezi stranami sporu

- vychází se z vůdčí zásady rozhodčího řízení, tedy z dobrovolnosti; rozhodčí řízení proto může proběhnout pouze na podkladě dohody stran a nelze v něm rozhodovat o právech a povinnostech osob, které s projednáním věci v rozhodčím řízení dobrovolně nesouhlasily

³⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 54 s. ISBN 978-807179-342-7

³⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 144 s. ISBN 978-80-7478-004-2

³⁶ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. září 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009

³⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 116 s. ISBN 978-807179-342-7

IV. k jejichž rozhodnutí by byla při absenci rozhodčí smlouvy dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon

- pravomoc soudu v civilním soudním řízení upravuje § 7 o.s.ř.; dále se může jednat o spory, o nichž to stanoví zvláštní zákon, tedy např. o spory, které spadají do pravomoci Energetického regulačního úřadu, Českého telekomunikačního úřadu, Úřadu průmyslového vlastnictví, Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a další³⁹

V. za podmínky, že o předmětu sporu je možné uzavřít smír

- smír lze uzavřít zpravidla ve věcech, v nichž jsou účastníci v typickém dvoustranném poměru, a hmotněprávní úprava tak nevyklučuje, aby si strany mezi sebou upravily právní vztahy dispozitivními úkony;⁴⁰ smír naopak nelze uzavřít např. ve věcech, které lze zahájit i bez návrhu nebo ve věcech osobního statusu

VI. s výjimkou incidenčních sporů a sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí

- jedná se o explicitní vyjádření ust. § 2 odst. 1 ZRŘ; od incidenčních sporů je však nutné odlišit spory, v nichž insolvenční správce vymáhá ve prospěch majetkové podstaty pohledávky insolvenčního dlužníka (úpadce); dle stanoviska Nejvyššího soudu ČR Cpjn 19/1998 totiž platí, že: „*sporem vyvolaným konkursním a vyrovnacím řízením (tzv. incidenčním sporem) se rozumí spor, ke kterému by - nebýt konkursu - nedošlo. Takovým sporem ovšem není spor, v němž správce konkursní podstaty vymáhá ve prospěch podstaty pohledávku.*“⁴¹ Spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí jsou upraveny jednak v o.s.ř. a taktéž v EŘ (bude se tak jednat např. o vylučovací nebo odporovou žalobu).

I přes výše uvedené může být okruh otázek, který lze v rozhodčím řízení řešit, sporný a může se taktéž v průběhu času měnit, což platí např. o sporech týkajících se nemovitých věcí. Tyto spory dříve mezi projednatelné nepatřily, nicméně dnes již převládá názor, že jelikož práva k nemovitým věcem představují práva majetková, z působnosti ZRŘ již vyloučena nejsou. K tomu např. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. září 2008, č.j. 27 Co 356/2008-63, ve kterém Krajský soud v Praze dospěl k závěru, že: „*Spor o určení vlastnictví k nemovitostem má nepochybně majetkovou hodnotu a tudíž z hlediska § 2 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení*

³⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 118 s. ISBN 978-807179-342-7

⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005

⁴¹ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze 17. června 1998, Cpjn 19/98

*rozhodčí doložku bylo možno sjednat.*⁴² Na tomto místě je však vhodné podotknout, že v případě arbitrability sporu o určení vlastnictví k nemovitostem, se může česká a slovenská úprava rozcházet, jelikož ZRK v ust. § 3 písm. a) stanovuje, že v rozhodčím řízení není možné rozhodovat spory o vzniku, změně, anebo zániku vlastnického práva a jiných práv k nemovitostem.

Obdobné platí např. o náhradě škody plynoucí z porušení smlouvy či bezdůvodného obohacení, jak již judikoval i Nejvyšší soud ČR.⁴³ Totéž platí i o případném řešení sporu mezi pronajímatelem a nájemcem o vyklizení nemovitosti⁴⁴ a taktéž i v případě sporů o nároky ze směnek za předpokladu, že je v nich obsažena povinnost k zaplacení určité peněžité částky.⁴⁵

Naopak Nejvyšší soud ČR vyloučil, že by v rozhodčím řízení bylo možné projednat práva vyplývající z ručitelského závazku třetí osoby, což by bylo možné pouze v případě, že by ručitel a věřitel projevili vlastní vůli přenést pravomoc na rozhodce.⁴⁶

Nejednotný názor však převládá např. v oblasti pracovněprávních sporů. Někteří autoři⁴⁷ zastávají názor, že arbitrovatelné jsou pouze některé nároky z pracovněprávních sporů, a to pouze ty, které jsou majetkové povahy, jako je např. spor o náhradu škody způsobené při zaměstnání či o nevyplacenou mzdu. Naproti tomu jiní autoři⁴⁸ zastávají názor, že arbitrovatelné jsou i spory týkající se ukončení pracovního poměru. Autor práce se spíše přiklání k názoru, že spory o ukončení pracovního poměru arbitrovatelné nebudou, k čemuž se kloní i další autoři,⁴⁹ jelikož soudy zejména v poslední době vykládají ZRR spíše restriktivně, a to i přesto, že pracovněprávní spor je svého druhu sporem majetkovým. Pokud jde o spor o náhradu škody při zaměstnání či o nevyplacenou mzdu, pak je autor spíše toho názoru, že podle ZRR projednatelné budou, avšak i zde mohou panovat jisté pochybnosti. Podle ZRK je pak autor spíše toho názoru, že projednatelné nebudou, a to např. s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. 1 Cdo 156/2011, ve kterém judikoval, že: „*v tomto prípade bol daný*

⁴² Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. září 2008, č.j. 27 Co 356/2008-63

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 111/2009

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. září 2012, sp. zn. 32 Cdo 4061/2010

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. března 2014, sp. zn. 23 Cdo 3958/2013

⁴⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 130 s. ISBN 978-807179-342-7

⁴⁸ LISSE, Luděk. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde Praha, 2012, 96 s. ISBN 978-80-7201-874-1

⁴⁹ PICHRT, Jan. *Alternativní způsoby řešení sporů v pracovněprávních vztazích – minulost, současnost a budoucnost*. Právní rozhledy. Praha: C.H.Beck, 2013, č. 21, ISSN 1210-6410, str. 726

nedostatok právomoci rozhodcu rozhodnúť spor v rozhodcovskom konaní, jednalo sa totiž o nárok zamestnávateľa na náhradu škody proti zamestnancovi, ktorý je upravený v § 177 a nasl. Zákonníka práce, pričom podľa kogentného ustanovenia § 14 Zákonníka práce spory medzi zamestnancom a zamestnávateľom o nároky z pracovno-právnych vzťahov prejednávajú a rozhodujú súdy.“⁵⁰

Proces arbitrability se proto stále vyvíjí, a je proto možné, ba spíše pravděpodobné, že v budoucnosti dozná určitých změn v tom směru, že o některých sporech, o kterých je v současné době možné platně uzavřít rozhodčí smlouvu, to možné nebude a naopak.

⁵⁰ Rozsudek Najvyššieho súdu SR ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. 1 Cdo 156/2011

4. Rozhodčí smlouva a rozhodnutí v rozhodčím řízení

4.1. Rozhodčí smlouva

Pro postup podle ZRŘ i ZRK je klíčová existence rozhodčí smlouvy. Rozhodčí smlouva je ujednání, které přesunuje pravomoc k rozhodnutí již existujícího nebo v budoucnu teprve vzniklého sporu na rozhodce (ev. stálý rozhodčí soud).⁵¹ Vzhledem k ust. § 2 odst. 4 ZRŘ pak rozhodčí smlouva nemusí obsahovat podrobný výčet všech potencionálních sporů, které by mohly v budoucnosti vzniknout. Dle zákonného rozdělení může být rozhodčí smlouva dvojího druhu, jednak se může jednat o smlouvu o rozhodci, která umožňuje sjednat pravomoc rozhodce či stálého rozhodčího soudu pro spory, které již v minulosti vznikly, anebo se může jednat o rozhodčí doložku, která umožňuje stranám sjednat pravomoc rozhodce či stálého rozhodčího soudu pro spory, které mají v budoucnosti teprve vzniknout, přičemž smlouva o rozhodci se v praxi ukázala jako méně problematická, jelikož po vzniku sporu je možné přizpůsobit osobu rozhodce charakteru takového sporu a nechat ve věci rozhodnout např. odborníka na danou oblast (stavebnictví, průmyslové inženýrství aj.). Takový rozhodce totiž může svými znalostmi nahradit například znalce, jelikož bude moci věc posoudit i z odborného hlediska, což může být pro strany výhodné např. z důvodu úspory nákladů řízení.

Rozhodčí smlouva musí být obligatorně pod sankcí neplatnosti uzavřena písemně. Tato podmínka je však zachována i tehdy, je-li sjednána elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejího obsahu a určení osob, které ji sjednaly, což může být splněno, např. pokud je rozhodčí smlouva uzavřena e-mailem s použitím zaručeného elektronického podpisu.⁵²

Otázkou poté zůstává, zdali bude rozhodčí smlouva platně uzavřena, pokud bude obsažena v rámci běžné e-mailové komunikace a žádná ze stran toto uzavření nezpochybní. Ani tato forma by neměla být dle názoru autora na překážku. K tomu je možné odkázat např. i na ustanovení OZ, který v ust. § 562 odst. 2 stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že: *„záznamy údajů o právních jednáních v elektronickém systému jsou spolehlivé, provádějí-li se systematicky a posloupně a jsou-li chráněny proti změnám.“*⁵³

⁵¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 124 s. ISBN 978-80-7478-004-2

⁵² OLÍK, M., MAISNER, M., POKORNÝ, R., MÁLEK, P., JANOUŠEK, M.: *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 19 ISBN 978-807552-736-3

⁵³ ust. § 562 odst.2 Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Rozhodčí soud při IAL SE pak k otázce uzavření rozhodčí doložky v rámci běžné e-mailové komunikace v rozhodčím nálezu ze dne 22. října 2009, sp. zn. 222/2009 uvedl, že: „*by tento účastník nesl důkazní břemeno a musel by tak prokazovat, že není skutečný původce dané elektronické zprávy, z níž je dovozován jeho souhlas s uzavřením rozhodčí doložky*“⁵⁴, s čímž se autor ztotožňuje, byť Rozhodčí soud při IAL SE nepovažuje za instituci, které by příslušelo danou právní otázku závazně rozhodnout.⁵⁵ I v tomto případě je taktéž možné poukázat na slovenskou právní úpravu, která v ust. § 4 odst. 3 písm a) ZRK stanovuje, že písemná forma rozhodčí smlouvy je zachována i tehdy, pokud je obsažena ve vzájemné písemné komunikaci stran.

V souladu s ust. § 15 odst. 2 ZRŘ je pak možné vznést námitku neexistence či neplatnosti rozhodčí smlouvy nejpozději při prvním úkonu ve věci samé. V souvislosti s tímto ustanovením, je vhodné taktéž zmínit, že v některých případech je dokonce možné věc projednat v rozhodčím řízení i bez existence rozhodčí smlouvy. Nejvyšší soud ČR totiž ve svém usnesení ze dne 30. října 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006 dospěl k závěru, že: „*ze zákona o rozhodčím řízení nelze dovodit, že by pasivita a nečinnost žalovaného v rozhodčím řízení měla za následek podrobení se pravomoci rozhodce; takový následek by bylo možno spojovat pouze s chováním žalovaného, jenž by byl aktivní při projednávání sporu, aniž by nejpozději při svém prvním úkonu ve věci samé neexistenci rozhodčí smlouvy namítl.*“⁵⁶ Mezi zastánce tohoto názoru patří např. L. Lisse, který na základě výkladu sousloví „ani jinak“ v ust. § 31 písm. c) ZRŘ ve spojení s ust. § 15 odst. 2 ZRŘ dospěl k závěru, že je možné podat žalobu k rozhodci, který následně zašle druhé straně výzvu k vyjádření, i bez platně uzavřené rozhodčí smlouvy. Pokud bude druhá strana aktivní (tj. vyjádří se k věci samé) a současně nedostatek pravomoci rozhodce nenamítne, lze rozhodčí řízení provést.⁵⁷ Výše uvedené však dle názoru autora platí pouze v případě, že druhá strana bude v rámci řízení aktivní, nikoliv pokud se k výzvě rozhodce nevyjádří. Je sice pravdou, že někteří autoři (kterým je právě např. L. Lisse) výše uvedeným způsobem dovozovali, že pravomoc rozhodce bude dána i v případě, že se druhá strana nevyjádří a zůstane tak v rozhodčím řízení zcela pasivní, avšak pro tento závěr, dle názoru autora, ZRŘ dostatečnou oporu nenabízí.

⁵⁴ Rozhodčí nález Rozhodčího soud při IAL SE ze dne 22. října 2009, sp. zn. 222/2009

⁵⁵ K tomu blíže část 2.8. této práce

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne ze dne 30. října 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006

⁵⁷ LISSE, Luděk. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde Praha, 2012, 142 s. ISBN 978-80-7201-874-1

Jinak tomu však je v případě slovenské právní úpravy, která na rozdíl od české právní úpravy, v ust. § 4 odst. 7 ZRK stanovuje, že rozhodčí smlouva se považuje za písemně uzavřenou i v případě, že je její existence v žalobě tvrzena a žalovaný v žalobní odpovědi její existenci nenamítne. Jedná se v zásadě o fikci existence rozhodčí smlouvy, jelikož v takovém případě se rozhodčí smlouva považuje za uzavřenou v rozsahu předmětu žaloby, napříč tomu, že reálně nebyla dodržena písemná forma právního úkonu.⁵⁸

Ani uzavření rozhodčí smlouvy v jakékoliv podobě však automaticky neznamená, že se její strany již nikdy v budoucnosti nebudou moci se svým sporem obrátit na (státní) soud. I přes existenci rozhodčí smlouvy se totiž strany mohou v souladu s ust. § 106 odst. 1 o.s.ř., dohodnout, že na smlouvě netrvají, nebo že netrvají na projednání věci před rozhodčí komisí spolku. Stejně tak soud věc projedná tehdy, pokud zjistí, že: *„věc nemůže být podle práva České republiky podrobena rozhodčí smlouvě, nebo že rozhodčí smlouva je neplatná, popřípadě že vůbec neexistuje nebo že její projednání v řízení před rozhodci přesahuje rámec pravomoci přiznané jim smlouvou, anebo že rozhodčí soud odmítl věci se zabývat.“*⁵⁹

V případě, že je mezi stranami smlouvy uzavřena rozhodčí smlouva, je taktéž vhodné zmínit, že pokud si strany neujednají jinak, rozhodčí smlouva v souladu s ust. § 2 odst. 5 ZRŘ zavazuje i právní nástupce stran.

V souvislosti s postoupením pohledávky se však autor práce setkal i s takovým výkladem, že předmětem postoupení pohledávky je vždy určitá pohledávka, tj. právo na plnění od dlužníka, ale nikoliv celý závazkový vztah (celá smlouva), z něhož pohledávka vznikla. Podle tohoto názoru by pravomoc rozhodce pro řešení sporů ze smlouvy zůstala pro právního nástupce zachována pouze tehdy, pokud by došlo k postoupení celé smlouvy podle ust. § 1985 OZ. Byla by však vyloučena v případě postoupení pohledávky podle ust. § 1879 OZ. V tomto případě by zůstala pravomoc rozhodce zachována pouze pro účastníky původní smlouvy. Byť se autor kloní spíše k tomu, že i v případě postoupení pohledávky rozhodčí doložka na právního nástupce přechází, jistou logičnost nelze upřít ani názoru, že v případě postoupení pohledávky rozhodčí doložka na právního nástupce nepřechází.

⁵⁸ ŠTEVČEK, Marek a Tomáš GÁBRIŠ. Reforma rozhodcovského konania v Slovenskej republike s osobitým zreteľom na tzv. obchodnú arbitráž. In: *Justičná revue* č. 4. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR, 2015, s. 459

⁵⁹ ust. § 106 Zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

V této souvislosti je však vhodné zmínit, že takovýto názor bude o poznání hůře prosaditelný v případě slovenské právní úpravy. ZRK totiž ve svém ust. § 3 odst. 2 jasně stanovuje, že rozhodčí smlouva se vztahuje na právní nástupce stran i v případech postoupení práv anebo povinností či jiné změny v osobě věřitele anebo dlužníka ve vztahu, na který se vztahuje rozhodčí smlouva.

4.2. Rozhodnutí v rozhodčím řízení

Rozhodčí řízení může v zásadě skončit dvojím způsobem, a to buď vydáním rozhodčího nálezu, anebo vydáním usnesení v případech, kdy se rozhodčí nález nevydává.⁶⁰ Byť definici rozhodčího nálezu v ZRŘ nenalezneme, je možné uvést např. definici podle V. Sedláčka, dle kterého je rozhodčí nález písemné, konečné rozhodnutí, vydané rozhodci ve věci samé, které má účinky pravomocného soudního rozhodnutí.⁶¹ O tom, že je tedy rozhodčí nález exekučním titulem ve smyslu ust. § 274 písm. c) o.s.ř. resp. podle § 40 odst. 1 písm. c) EŘ, spory nepanují. Výše uvedené však již nemusí jednoznačně platit i o usnesení rozhodce. Mezi odbornou veřejností totiž panují různé názory na to, zdali i usnesení nabývá právní moci a vykonatelnosti. Například L. Lisse⁶² zastává názor, že i usnesení, za předpokladu, že stanoví stranám povinnost, je exekučním titulem. K tomu odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. září 2005, sp.zn. 20 Cdo 168/2005, ve kterém Nejvyšší soud ČR dospěl mimo jiné k závěru, že exekučním titulem je: „*usnesení, jímž se ve smyslu § 23 zákona č. 216/1994 Sb. končí rozhodčí řízení*“ (...) „*ukládá-li povinnost plnit způsobilým titulem, nabylo-li vykonatelnosti.*“⁶³ Opačný názor, tedy že usnesení není exekučním titulem, zastává např. N. Rozehnalová.⁶⁴

Autor se poté přiklání spíše k názoru, že usnesení rozhodce může být exekučním titulem podle ust. § 274 písm. c) o.s.ř. resp. podle § 40 odst. 1 písm. c) EŘ. Ústavní soud ČR se totiž ve svých nálezech ze dne 16. července 2013, sp. zn. I ÚS 1794/2010 a ze dne 3. července 2014, sp. zn. III ÚS 2407/2013 taktéž přiklonil právě ke shora uvedenému usnesení Nejvyššího soudu ČR, když dále připustil soudní přezkum usnesení rozhodce.⁶⁵

⁶⁰ ust. § 23 Zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

⁶¹ Sedláček, Vojtěch. *Rozhodčí řízení v československém zahraničním obchodě*. Praha: Československá obchodní a průmyslová komora. 1982, 74 s.

⁶² LISSE, Luděk. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde Praha, 2012, 479 s. ISBN 978-80-7201-874-1

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. září 2005 sp.zn. 20 Cdo 168/2005

⁶⁴ ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním styku*. 3. aktualizované vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s. 2013. s. 324 ISBN 978-80-7478-004-2

⁶⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. července 2014, sp. zn. III ÚS 2407/2013

V této souvislosti však může vyvstat otázka, zdali je exekučním titulem usnesení rozhodce, ve kterém uloží procesně neúspěšné straně povinnost nahradit druhé straně náklady řízení s tím, že tento výrok bude součástí usnesení o zastavení řízení z důvodu nedostatku pravomoci rozhodce. Může se jednat např. o situaci, kdy žalobce podá žalobu k rozhodci na základě neplatné, či dokonce neexistující rozhodčí smlouvy a rozhodce následně vyzve žalovanou stranu k vyjádření. Ta jednak namítne nedostatek pravomoci rozhodce a dále uplatní nárok na náhradu nákladů řízení. Rozhodce se poté může ocitnout v poněkud paradoxní situaci, kdy je mu na jedné straně vytýkán nedostatek pravomoci o věci rozhodnout, ale současně je žádán, aby rozhodl o nákladech řízení. Dle názoru autora poté mohou být logické obě varianty, tedy jednak ta, ve které rozhodce rozhodne o tom, že se necítí být oprávněn o věci rozhodnout za situace, kdy je mu vytýkána nedostatečná pravomoc, ale i varianta druhá, kdy neúspěšné straně uloží povinnost k náhradě nákladů řízení, a to s ohledem na princip procesního úspěchu ve věci.

I v této věci je pak možné odkázat na propracovanější slovenskou právní úpravu, která v ust. § 38 odst. 1 ZRK jednak stanoví, že usnesením se rozhoduje zejména o podmínkách rozhodčího řízení, o změně nebo doplnění žaloby anebo žalobní odpovědi, o pravomoci rozhodce ve věci samé, o nařízení předběžného opatření, o zastavení rozhodčího řízení, jakož i ve věcech, které se týkají vedení rozhodčího řízení, ale zejména v odstavci druhém stanoví, že na usnesení rozhodce se přiměřeně použijí ustanovení o rozhodčím nálezů.

5. Zrušení rozhodčího nálezu a návrh na zastavení výkonu rozhodnutí

Přestože ZRŘ obsahuje vlastní institut zrušení rozhodčího nálezu soudem, v praxi se nemusí ukázat jako klíčový. Autor práce je totiž toho názoru, že primárním zájmem oprávněného je vymožení finančních prostředků vůči povinnému a rozhodčí nález je tak v zásadě pouze nástrojem pro dosažení tohoto cíle, a pokud by nemohl být podkladem pro výkon rozhodnutí či exekuci, byla by jeho existence sama o sobě v zásadě bezcenná (pokud odhlédneme od skutečnosti, že rozhodčí nález může sloužit i pro daňové účely, což je však záležitost marginální).

Dle ust. § 35 odst. 2 ZRŘ sice platí, že je-li podán návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem, soud provádějící výkon rozhodčího nálezu řízení o výkon rozhodnutí přeruší a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu, ovšem pro povinného je i přesto klíčové, zdali bude úspěšný v řízení o výkon rozhodnutí, resp. v řízení exekucím.

Z výše uvedeného vyplývá, že je v zásadě jedno, zdali je návrh na zrušení rozhodčího nálezu podán či nikoliv. K tomu blíže např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. listopadu 2014, sp. zn. 21 Cdo 3670/2014, ve kterém Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že: *„zjistí-li soud, že rozhodčí doložka nebyla uzavřena nebo že rozhodčí doložka je absolutně neplatná podle ustanovení § 39 obč. zák., a rozhodce přesto vydal rozhodčí nález, ačkoliv k tomu neměl pravomoc, dá soudnímu exekutorovi pokyn, aby exekuční návrh oprávněného zamítl. Okolnost, zda osoba povinná podle vydaného rozhodčího nálezu podala návrh na jeho zrušení a na odložení jeho vykonatelnosti, na uvedeném nic nemění.“*⁶⁶ K tomuto názoru se Nejvyšší soud ČR přihlásil i v usnesení ze dne 9. června 2015, sp. zn. 21 Cdo 3965/2014.

Z pohledu autora totiž většina soudů neaplikuje zvláštní úpravu obsaženou v ust. § 35 ZRŘ, ale zastavuje výkon rozhodnutí, resp. exekuci, na základě obecné úpravy v o.s.ř. K tomu např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. ledna 2012, sp. zn. 20 Cdo 4394/2011, ve kterém Nejvyšší soud ČR uvedl, že: *„Je-li exekučním titulem rozhodčí nález, lze vedle zvláštních důvodů zastavení exekuce (§ 35 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb.) zastavit exekuci i z důvodů uvedených v § 268 o.s.ř.“*⁶⁷

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. listopadu 2014, sp. zn. 21 Cdo 3670/2014

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. ledna 2012, sp. zn. 20 Cdo 4394/2011

Přitom z postupu podle o.s.ř. (konkrétně z ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) vyplývají negativní následky, které spočívají i v ohrožení základních principů soudní ochrany subjektivních práv.⁶⁸

Pokud by návrh na zrušení rozhodčího nálezu totiž podán byl, soud je vázán ustanovením § 33 ZRŘ, které stanoví, že soud zamítne návrh na zrušení rozhodčího nálezu, například z důvodu neplatné rozhodčí smlouvy (což je dle názoru autora nejčastější důvod), jestliže strana, která se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, neuplatnila, ač mohla, takový důvod v rozhodčím řízení nejpozději, než začala jednat ve věci samé.

Naproti tomu v řízení o výkon rozhodnutí resp. v řízení exekucním je soud vázán jinými pravidly a ust. § 33 ZRŘ se: *„vztahuje výlučně k zamítnutí návrhu na zrušení rozhodčího nálezu, avšak v rámci řízení exekucního již žádné účinky nemá a zůstává proto zcela bez vlivu na posouzení předpokladů pro nařízení a další vedení exekuce (včetně nedostatku pravomoci rozhodce k vydání rozhodčího nálezu, jako exekucního titulu), přestože podkladem pro exekuci je tentýž rozhodčí nález“⁶⁹*, jak vyplývá např. z usnesení Krajského soudu v Ostravě č.j. 9 Co 672/2014-195 ze dne 18. března 2015.

Z výše uvedeného vyplývá, že i přestože návrh na zrušení rozhodčího nálezu nebyl podán: *„zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekucní titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stádiu pro nepřípustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit, když zákon o rozhodčím řízení nevyklučuje, aby otázka (nedostatku) pravomoci rozhodce byla zkoumána i v exekucním řízení [přičemž podle judikatury Nejvyššího soudu - srov. usnesení tohoto soudu ze dne 28. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2227/2011 - takový závěr platí i bez zřetele k tomu, že povinný v rozhodčím řízení neexistenci rozhodčí smlouvy nenamítal]“⁷⁰*, jak vyplývá např. z usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

Tím, že soudy při zastavení výkonu rozhodnutí či exekuce neaplikují speciální úpravu obsaženou v ZRŘ, dle názoru autora taktéž obchází institut námítky podjatosti rozhodce

⁶⁸ MACKOVÁ, Alena. Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu. *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2016, 2016(1-2), 35-38 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2016/BA_1-2_2016_web.pdf

⁶⁹ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. března 2015, sp. zn. 9 Co 672/2014-195

⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. července 2013 sp. zn. 31 Cdo 958/2012

obsažený v ust. § 12 odst. 2 ZRŘ (např. ekonomickou závislost rozhodce).⁷¹ V usnesení ze dne 10. listopadu 2015, sp. zn. 23 Cdo 2317/2015 přitom Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že: „na základě ustanovení § 31 písm. c) zákona o rozhodčím řízení se podjatosti rozhodců coby důvodu pro zrušení rozhodčího nálezu dovolávat nelze, neboť toto ustanovení míří výslovně jen na případy nezpůsobilosti rozhodce k výkonu funkce (ve smyslu § 4 zákona o rozhodčím řízení) a na případy, kdy rozhodující rozhodce nebyl k rozhodnutí povolán rozhodčí smlouvou“ a dále „V takovém případě je třeba postupovat podle § 12 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení a podat návrh na soud, aby o vyloučení takového rozhodce rozhodl soud.“⁷² K tomuto závěru se Nejvyšší soud ČR přihlásil i v dalších rozhodnutích, např. v usnesení ze dne 5. prosince 2016, sp. zn. 23 Cdo 3022/2016, ve kterém uvedl, že: „Co se týče samotné podjatosti rozhodce, tu je nezbytné namítat okamžitě, jakmile se vyskytnou pochybnosti o jeho nepodjatosti (§ 8 a § 12 zákona o rozhodčím řízení). V takovém případě je třeba postupovat podle § 12 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení.“⁷³

K těmto rozhodnutím je však nutné uvést, že byť byl návrh na zrušení rozhodčího nálezu s poukazem na výše uvedené závěry nakonec zamítnut, stále se nejednalo o výkon rozhodnutí či o řízení exekuční, jelikož tato rozhodnutí byla přijata v rámci řízení o zrušení rozhodčího nálezu.

Pokud by šlo o výkon rozhodnutí či o řízení exekuční, i v případě ekonomické závislosti rozhodce by soudy s největší pravděpodobností výkon rozhodnutí či exekuci zastavily, právě s odkazem na ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř., a to bez ohledu na to, že strana námitku podjatosti nenamítala již v rozhodčím řízení.⁷⁴

Shora uvedené přitom může dopadat na situaci, kdy návrh na zrušení rozhodčího nálezu podán nebude. O mnoho paradoxnější situace však může nastat za stavu, kdy návrh na zrušení rozhodčího nálezu podán bude, avšak soud tento návrh zamítne, jak se stalo např. v řízení autora, ve kterém vystupoval jako oprávněný. V tomto řízení Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 10. září 2014, č. j. 34 C 155/2012-115 žalobu na zrušení rozhodčího nálezu zamítl. Toto rozhodnutí bylo následně potvrzeno rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 12. února 2015, č. j. 58 Co 469/2014-148. I přesto, že autor tedy disponuje exekučním titulem, který pravomocně nebyl zrušen, tento nemůže sloužit jako podklad pro výkon rozhodnutí či exekuci, vzhledem k tomu, že exekuční soud exekuci zastavil, právě s odkazem na ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř.

⁷¹ K tomu blíže část 8.1.2. této práce

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. listopadu 2015, sp. zn. 23 Cdo 2317/2015

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. prosince 2016 sp. zn. 23 Cdo 3022/2016

⁷⁴ K tomu blíže část 8.1.2. této práce

Přitom pokud by byla pohledávka uplatněna znovu u civilního soudu, oprávněný by se mohl vystavit riziku vznesení námitky *res iudicata* ze strany povinného. Byť je takováto konstrukce, při které by sám povinný poukázal na pravomocné rozhodnutí znějící ve svůj neprospěch jen těžko představitelná, je v zásadě logická, jelikož by vzhledem k nevykonatelnosti rozhodčího nálezu v daný okamžik mohla svědčit v jeho prospěch. Neméně důležitou skutečností zůstává, že povinný by mohl vznést i námitku promlčení.⁷⁵ Za takovéto bizarní situace by pak dle názoru autora oprávněný měl mít patrně zájem na tom, aby soud rozhodčí nález zrušil, byť zní v jeho prospěch.

Zastavení výkonu rozhodnutí či exekuce, anebo zrušení rozhodčího nálezu, ať již z důvodu ekonomické závislosti rozhodce či neplatného znění rozhodčí smlouvy, má však dle názoru autora ještě jedno úskalí. Zastavení výkonu rozhodnutí či exekuce anebo zrušení rozhodčího nálezu totiž automaticky neznamená taktéž zánik vymáhané povinnosti (pohledávky věřitele), jelikož věřitel může v souladu s ust. § 34 odst. 1 ZRŘ soudu navrhnout, aby po právní moci rozsudku v řízení pokračoval a tuto věc rozhodl, případně věřitel může iniciovat zcela nové nalézací řízení, byť s výše uvedenými riziky. Je poté otázkou, jak by soud o takovém nároku rozhodl, nicméně dle názoru autora bude rozhodnutí v převážné většině obdobné, jako tomu bylo v případě řízení rozhodčího, tedy že bude znovu rozhodnuto ve prospěch žalujícího věřitele, jelikož uplatněný nárok bude v drtivé většině představovat nárok vyplývající z určité formy smlouvy o půjčce či úvěru, u které bude nezpochybnitelné, že věřitel plnil, a že dlužník finanční prostředky prokazatelně obdržel a nevrátil. Obdobně by pak dle názoru autora s největší mírou pravděpodobnosti rozhodl i soud v rámci rozkazního řízení, pokud by smlouva mezi věřitelem a dlužníkem neobsahovala rozhodčí smlouvu nebo by se jí věřitel nerozhodl využít. Daný typ sporů je totiž dle názoru autora obdobný, jako je tomu např. v případě telekomunikačních sporů, o kterých rozhoduje Český telekomunikační úřad či sporů ve věcech smlouvy o přepravě (tj. za jízdu bez platného jízdního dokladu), kdy obdobně jako je tomu u sporů z úvěru, dojde jen u mizivého množství případů k rozhodnutí ve prospěch dlužníka.

⁷⁵ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 31. října 2016, sp. zn. IV. ÚS 2524/16

6. Česká právní úprava rozhodčího řízení

6.1. Zákon o rozhodčím řízení

ZRŘ byl vyhlášen ve Sbírce zákonů dne 30. listopadu 1994 pod číslem 216/1994 Sb., přičemž účinnosti nabyl 1. ledna 1995. ZRŘ současně zrušil zákon č. 98/1963 Sb.,⁷⁶ který byl na území ČR platný a účinný od 1. dubna 1963 do 1. ledna 1995. Inspirací pro ZRŘ se stal mimo jiné již v úvodu zmíněný Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži.⁷⁷

Rozhodčí řízení není v českých zemích z historického hlediska ničím novým. Jak uvádí i důvodová zpráva ve své obecné části, institut rozhodčího řízení měl v českých zemích dlouholetou právní tradici. K tomu je však nutné uvést, že v rámci nových právních úprav občanského práva hmotného a procesního na počátku 60. let došlo mimo jiné k zásadní změně, podstatou které bylo, že rozhodčí smlouvy bylo možno nadále uzavřít jen ve sporech o majetkové nároky z mezinárodního obchodního styku. Jedním z hlavních cílů přijetí ZRŘ tak především bylo odstranit dosavadní úzkou použitelnost rozhodčího řízení jen na spory o majetkové nároky vznikající v mezinárodní oblasti.⁷⁸

ZRŘ byl celkem desetkrát novelizován. První změna však byla provedena až po více jak 10 letech od nabytí jeho účinnosti.

6.1.1. Velká novela ZRŘ

Vzhledem k tomu, že první čtyři novelizace byly spíše technického charakteru, první zásadní změnu z pohledu autora přinesla až novela zákona ze dne 20. prosince 2011, č. 19/2012 Sb.⁷⁹

Jednou z prvních změn bylo rozšíření arbitrability sporů, které mohou být podle ZRŘ řešeny. Takovým příkladem jsou např. spory podle zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích.⁸⁰

⁷⁶ Zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů

⁷⁷ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985: With amendments as adopted in 2006 [online]. Vienna, Austria: UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW, 2008 [cit. 2019-03-09]. ISBN 978-92-1-133773-0. Dostupné z: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf

⁷⁸ Vládní návrh zákona ze dne 1994, o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: důvodová zpráva. *PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna* [online]. 1994 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t113600.htm>

⁷⁹ Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zásadních změn však doznalo zejména ust. § 3 ZRŘ, které bylo doplněno o odstavce 3 až 6. K tomuto řešení bylo přistoupeno zejména z toho důvodu, že byť rozhodčí řízení velmi dobře fungovalo při řešení obchodních sporů, problémy se týkaly především sporů spotřebitelských, jejichž specifikum spočívá v tom, že jedna ze stran je vždy ve slabším postavení. U spotřebitelských sporů se totiž vyskytly problémy, pokud jde o osobu rozhodce a taktéž v oblasti průběhu rozhodčího řízení, které bylo v rozporu s komunitárním právem.

Dále se vyskytly určité nejasnosti, které s ochranou spotřebitele nesouvisely, zejména postavení tzv. arbitrážních center, která však není možné považovat za stálé rozhodčí soudy, přestože poskytují podporu jednotlivým rozhodcům, kteří jsou zmocnění stranami k rozhodnutí ve věci samé.

Největší problémy přesto způsobovaly spory ze spotřebitelských smluv, a to mimo jiné z toho důvodu, že ZRŘ neobsahoval ustanovení na ochranu spotřebitele. Bylo rovněž podotýkáno, že: *„většina jednajících osob v postavení spotřebitele si smluvní návrh dodavatele buď nepřečte, a pokud ano, většinou obsahu nerozumí.“*⁸⁰ Na druhé straně dle názoru autora však ani ochrana spotřebitele nemůže být bezbřehá, k tomu např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009, ve kterém Nejvyšší soud ČR uvedl, že: *„i ochrana spotřebitele má své meze a v žádném případě ji nelze pojímat jako obranu jeho lehkomyšlnosti a neodpovědnosti.“*⁸²

Ze všech výše uvedených důvodů bylo nutné ZRŘ novelizovat tak, aby se tyto problémy pokud možno odstranily, k čemuž bylo navrženo několik způsobů řešení.

První možností byla tzv. „nulová“ varianta, tedy nezasahovat do ZRŘ vůbec, která se však vzhledem k potencionálním rizikům (např. i sankcím ze strany příslušných orgánů EU) nejevila jako vhodná.

⁸⁰ Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony: důvodová zpráva. *PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna* [online]. Praha, 18.5.2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>

⁸¹ Otazníky v řízení před rozhodci. *Právní rádce* [online]. Praha: Economia, ©1996-2019, 26.5.2010 [cit. 2019-03-09]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <https://pravniciradce.ihned.cz/c1-43823670-otazniky-v-rizeni-pred-rozhodci>

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009

Druhou zvažovanou variantou byla možnost zcela vyloučit spotřebitelské spory z rozhodčího řízení. Vzhledem k tomu, že rozhodčí řízení je obecně uznávaná alternativa soudního řízení a ve všech nových směrnících byl závazek pro členské státy, aby podporovaly mimosoudní řešení spotřebitelských sporů, se ani tato varianta nejevila jako vhodná. Nadto podpora mimosoudního řešení spotřebitelských sporů probíhala i v České republice, a to jak legislativní cestou, tak konkrétními mechanismy (např. řešení úhradových sporů při Ministerstvu zdravotnictví formou rozhodčího řízení či možností řešit spory, k jejichž řešení je podle zákona o elektronických komunikacích příslušný ČTÚ, i postupem podle ZRR).⁸³

Tehdejší ministr spravedlnosti ČR Jiří Pospíšil k tomu v rámci prvního čtení v PSPČR uvedl, že: „Došli jsme k závěru, že mnohem efektivnější je nastavit jasná pravidla než určitý typ sporů, které dosud bylo možné řešit v rámci rozhodčího řízení, z rozhodčího řízení úplně vyloučit.“⁸⁴ V rámci druhého čtení k tomu dále poznamenal, že jednou z výhod rozhodčího řízení je: „menší formálnost, ale samozřejmě i rychlost, ve které jsou rozhodčí nálezy vydávány. Proto nám nepřipadlo jako správné rozhodčí řízení zakazovat, protože by to opět bylo ku škodě občanům.“⁸⁵

Třetí možností bylo umožnit řešení spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení pouze po vzniku sporu, formou tzv. smluv o rozhodci, a zároveň vyloučit spotřebitelské spory z rozhodčího řízení, jestliže vznikly po uzavření rozhodčí smlouvy (tedy tzv. rozhodčí doložky). V případě přijetí této varianty však vzhledem ke skutečnosti, že rozhodčí řízení bylo v České republice poměrně hojně využíváno k řešení spotřebitelských sporů (odhadovaný počet rozhodčích řízení v té době dosahoval 100.000 případů, z čehož až dvě třetiny mohly činit spory spotřebitelské), hrozilo zvýšení soudního nápadu, což v konečném důsledku mohlo vést k soudním průtahům a případná nejistota délky sporů se mohla projevit i v ceně spotřebitelských úvěrů, které se pak mohly pro spotřebitele stát nedostupnější.⁸⁶ Z tohoto důvodu se ani tato

⁸³ Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony: důvodová zpráva. *PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna* [online]. Praha, 18.5.2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>

⁸⁴ Stenoprotokol z 19. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 17. června 2011. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha, 2011, 17.6.2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/019schuz/s019253.htm#r2>

⁸⁵ Stenoprotokol z 25. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 25. října 2011. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha, 2011, 25.10.2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025025.htm>

⁸⁶ Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony: důvodová zpráva. *PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna* [online]. Praha, 18.5.2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>

varianta neukázala jako nejvhodnější. K tomu A. Bělohlávek uvádí, že počet vnitrostátních sporů řešených v České republice v rámci rozhodčího řízení je v porovnání s ostatními zeměmi extrémně vysoký.⁸⁷

Přijatá novelizace se proto nakonec přiklonila k tzv. Německému modelu, tedy přijetí konkrétních opatření k ochraně spotřebitele v rozhodčím řízení (zejména kladení důrazu na informovanost spotřebitele zákonnými prostředky) s tím, že arbitrabilita rozhodčího řízení byla ponechána ve stávajícím rozsahu. Dalším zásadním opatřením k ochraně spotřebitele byla zejména povinnost podepisovat rozhodčí smlouvu samostatně, čímž se odstranil největší problém spotřebitelských rozhodčích smluv, neboť tím došlo k zákazu sjednávat rozhodčí smlouvy v adhézních smlouvách (tedy smlouvách, v níž smluvní podmínky stanoví pouze jedna smluvní strana a druhá má v rámci principu „*ber nebo nech být*“ pouze možnost je buď přijmout, nebo nepřijmout). Kromě toho se stanovil okruh obligatorních náležitostí, které musela rozhodčí smlouva obsahovat, tak aby se spotřebitel mohl na základě těchto zásadních informací rozhodnout, zdali rozhodčí smlouvu uzavře či nikoliv.

S ohledem na rozsáhlost novely se proto autor níže zaměří pouze na vybrané změny, u kterých si myslí, že značně ovlivnily rozhodčí řízení v České republice.

Právě z důvodu, že se z návrhů řešení vybralo to, které zvyšuje ochranu spotřebitele, se dále novelizovalo ust. § 3 odst. 3 ZRR, které tak nově stanovilo, že: „*Sjedná-li se rozhodčí smlouva pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv, musí být sjednána samostatně a nikoliv jako součást podmínek, jimiž se řídí smlouva hlavní; jinak je neplatná.*“⁸⁸ Jak již bylo nastíněno výše, v praxi docházelo často k situacím, kdy slabší smluvní strana sice neměla vůli pravomoc na rozhodce delegovat, avšak druhá smluvní strana podmínila uzavření smlouvy (např. o úvěru) právě podpisem rozhodčí doložky, která byla upravena v adhezní smlouvě. Daná povinnost měla posílit (respektive garantovat) skutečný projev vůle spotřebitele. Měly se tak vyloučit případy, kdy spotřebitel podepsal neindividuálně sjednanou rozhodčí doložku, jejíž ukrytí do smlouvy přehlédl. Ani toto opatření však dle názoru autora skutečný projev vůle spotřebitele nemůže zaručit.

⁸⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 418 s. ISBN 978-807179-342-7

⁸⁸ Čl. I bod 3 Zákona č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Byť se autor domnívá, že se mělo jednat o fyzické oddělení na samostatné listině, a to minimálně z důvodu právní jistoty, lze se setkat i s výkladem, že musí být zřejmé, že se jedná o individuální úkon smluvních stran, který byl projednán a uzavřen samostatně, a není proto nezbytně nutné, aby byla rozhodčí smlouva sjednána na samostatné listině.⁸⁹

V ust. § 3 odst. 4 ZRŘ se zakotvila povinnost podnikatele informovat spotřebitele o důsledcích podpisu rozhodčí doložky, když nejzávažnějším důsledkem je de facto vzdání se práva na přístup k soudu ve věci samé. Dle názoru autora tuto povinnost mohl podnikatel splnit např. sepsáním listiny s popsányými důsledky, kterou nechal spotřebiteli s dostatečným předstihem podepsat.

V ust. § 3 odst. 5 ZRŘ nad rámec obecné poučovací povinnosti stanovil další obligatorní náležitosti (poučení), které musela rozhodčí doložka obsahovat. Taktéž se předpokládalo zveřejnění vzorové rozhodčí doložky přímo na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR, jak se nakonec i stalo, což autor hodnotí velmi kladně, neboť smluvním stranám poskytuje právní jistotu. Odstavec 6 tohoto ustanovení pak stanovil, že pro naplnění informačních povinností postačuje též odkaz na statut stálého rozhodčího soudu (např. RSHKAK).

Ustanovení § 4 ZRŘ dále nově stanovilo jednak podmínku bezúhonnosti rozhodce, která do té doby neexistovala, ale zejména v odstavci čtvrtém zpřísnilo kvalifikační předpoklady pro výkon funkce rozhodce pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv na základě rozhodčí doložky a nově tak rozhodcem pro tuto oblast sporů mohla být pouze osoba zapsaná v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti ČR, přičemž taková osoba musela mít vysokoškolské vzdělání v oboru právo. Výše uvedená omezení pro osobu rozhodce pak i nadále neplatila, pokud byl rozhodce určen na základě smlouvy o rozhodci.

Důležitou změnu přinesla též novelizace ust. § 7 ZRŘ, které nově obsahuje ustanovení, podle kterého rozhodce může být jednak určen i stranami dohodnutou osobou tedy, tzv. *appointing authority*, anebo způsobem uvedeným v pravidlech pro rozhodčí řízení. Zákonodárce zde mimo jiné reagoval na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008, avšak ani tato novelizace tzv. *appointing authority* nevyřešila, jelikož ust. § 7 ZRŘ

⁸⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 251 s. ISBN 978-807179-342-7

zejména soudy vždy vykládaly a stále vykládají velmi restriktivně a toto sporné ustanovení se tak stalo klíčové pro budoucí vývoj judikatury v oblasti jmenování osoby rozhodce třetí osobou,⁹⁰ čímž však institut rozhodčího řízení ztratil zcela zásadně na své důvěryhodnosti.

Neméně důležité změny doznalo i ust. § 8 ZRŘ, které jednak nově přešlo obecné ustanovení o podjatosti z o.s.ř., které se v praxi osvědčilo, avšak zásadnější byla poučovací povinnost rozhodce, který rozhodoval spotřebitelské spory. Takový rozhodce byl povinen: „*před zahájením projednávání věci stranám sdělit, zda v posledních 3 letech vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího nálezu nebo zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla či je některá ze stran.*“⁹¹ ZRŘ tak reagoval na situace, kdy jeden nebo více rozhodců rozhodují většinu sporů pro větší společnosti poskytující služby pro spotřebitele (např. úvěry) a jsou tak na této společnosti ekonomicky závislí, což může založit důvodné pochybnosti o jejich nepodjatosti. Novelizace daného ustanovení se proto měla snažit zabránit situaci, ve které by pouze vybraný rozhodce rozhodoval jednomu podnikateli všechny jeho spotřebitelské spory.⁹² I toto ustanovení se tak stalo klíčové pro budoucí vývoj judikatury.⁹³

Jak již bylo předestřeno výše, v praxi se vyskytly různé výklady, jaký subjekt může být považován za stálý rozhodčí soud. Cílem novelizace ust. § 13 ZRŘ proto bylo jednoznačně stanovit, že stálým rozhodčím soudem je pouze takový soud, který byl přímo zřízen zákonem (např. RSHKAK). V této souvislosti se taktéž zakotvil zákaz vystupovat takovým způsobem, který by vzbuzoval dojem, že se jedná o stálý rozhodčí soud.

V souladu s judikaturou Soudního dvora EU se též novelizovalo ust. § 15 ZRŘ s tím, že omezení namítat důvody neexistence, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy pouze při prvním úkonu v řízení, se nevztahuje na spotřebitelské spory. Dané ustanovení bylo přitom dlouhodobě problematické, když se v praxi objevil i takový výklad, že pravomoc rozhodce je dána i v případě absolutní neexistence rozhodčí doložky, pokud strana nenamítla neexistenci rozhodčí doložky při prvním úkonu ve věci samé.⁹⁴

⁹⁰ K tomu blíže část 8.1.1. této práce

⁹¹ Čl. I bod 7 Zákona č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

⁹² ONDŘEJ, Jan a kolektiv. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2013, 189 s. ISBN 978-80-7400-446-9

⁹³ K tomu blíže část 8.1.2. této práce

⁹⁴ K tomu blíže část 4.1. této práce

Zpřesněno bylo též ust. § 23 ZRŘ, které výslovně stanovilo, že rozhodčí řízení nekončí vydáním rozhodčího nálezu, nýbrž nabytím jeho právní moci. I tato změna reagovala na judikaturu, v tomto případě Nejvyššího soudu ČR,⁹⁵ podle které se postup doručování musel striktně řídit ustanovením § 45 a násl. o.s.ř. Nové řešení mělo umožnit stranám, aby si mohly dohodnout postup ve věci doručování samostatnou dohodou podle ust. § 19 ZRŘ. Ze zkušeností autora přitom soudy v otázce doručování dříve postupovaly až příliš formalisticky, když např. Okresní soud v Uherském Hradišti⁹⁶ zamítl návrh oprávněného na nařízení exekuce na základě rozhodčího nálezu pouze proto, že doklad o doručení poštovní zásilky, již byl doručován žalovanému rozhodčí nález, neobsahoval označení doručované písemnosti podle ust. § 50f odst. 3 o.s.ř., což způsobilo neexistenci vykonatelného exekučního titulu.

Pokud jde o doručování, je taktéž vhodné doplnit, že rozhodce je na rozdíl od soudce v otázce doručování v jisté nevýhodě v tom smyslu, že nemá přístup do centrální evidence obyvatel. Zde je na místě vyzdvihnout slovenskou právní úpravu, když ust. § 33 odst. 2 ZSRK stanovuje, že stálý rozhodčí soud je pro účely doručování oprávněný bezplatně požádat registr obyvatel Slovenské republiky o součinnost při zjišťování adresy spotřebitele.

Na druhou stranu dle názoru autora může rozhodce účastníku, jehož pobyt není znám, ustanovit opatrovníka podle ust. § 29 odst. 3 o.s.ř., aplikovaným přiměřeně dle ust. § 30 ZRŘ. I zde je možné odkázat na slovenskou právní úpravu doručování obsaženou v ZSRK, která stanoví, že v případě spotřebitelského rozhodčího řízení je doručování písemností prostřednictvím opatrovníka, úřední desky anebo jiného veřejně přístupného místa, nepřípustné. Vzhledem k tomu, že ZRK takovýto zákaz nestanovuje, autor má za to, že argumentací *a contrario* je v případě nespotebitelského rozhodčího řízení možné účastníku řízení ustanovit opatrovníka. Tento postup by pak dle názoru autora měl být možný i v případě řízení podle ZRŘ.

K přiměřenému použití o.s.ř. se vyjádřil Nejvyšší soud ČR např. ve svém rozsudku ze dne 25. dubna 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005, ve kterém uvedl, že: „z použití termínu *přiměřeně* vyplývá, že rozhodčí řízení nepodléhá občanskému soudnímu řádu přímo a jeho jednotlivá ustanovení nelze použít v rozhodčím řízení mechanicky. Ono přiměřené znamená především

⁹⁵ Např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. dubna 2007, sp. zn. 20 Cdo 1592/2006, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. května 2007, sp. zn. 20 Cdo 2726/2006, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. května 2007, sp. zn. 20 Cdo 1987/2006

⁹⁶ Usnesení Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 2. července 2012, č. j. 9 EXE 418/2011-24

zohlednění obecných zásad, na nichž stojí české rozhodčí řízení, to znamená použití norem občanského soudního řádu pod obecným rámcem zásad českého rozhodčího řízení.“⁹⁷

Vzhledem k tomu, že celá koncepce novely ZRŘ měla zejména posílit ochranu spotřebitele, se dále zakotvily principy, které kladly důraz na dobré mravy či veřejný pořádek. Změn doznal zejména institut návrhu na zrušení rozhodčího nálezu soudem, jakožto stěžejní prostředek ochrany spotřebitele.

6.1.2. Novela zákona v souvislosti s rekodifikací soukromého práva

V souvislosti s celkovou rekodifikací soukromého práva účinné od ledna 2014 doznal změn i ZRŘ, a to v návaznosti na přijetí zákona č. 91/2012 Sb.,⁹⁸ když s účinností od 1. ledna 2014 bylo jednak zrušeno ust. § 4 odst. 2 ZRŘ, které se týkalo podmínek, za jakých může cizinec vykonávat funkci rozhodce a dále celá část týkající se ustanovení o poměru k cizině, jelikož tato ustanovení (záležitosti, které se týkají rozhodčího řízení s mezinárodním prvkem spolu s uznáním a výkonem cizích rozhodčích nálezů) jsou nově upravena právě v zákoně o mezinárodním právu soukromém.⁹⁹

Další změna ZRŘ, která byla účinná taktéž od 1. ledna 2014, byla provedena zákonem č. 303/2013 Sb.¹⁰⁰ Změny doznalo hned úvodní ust. § 1 ZRŘ, který nově pod písm. b) upravoval: *„rozhodování sporných záležitostí náležejících do spolkové samosprávy rozhodčí komisí spolku podle občanského zákoníku.*“¹⁰¹

Z důvodu zvýšení právní jistoty a vyloučení pochybností se dále novelizovalo ust. § 16 ZRŘ ve vztahu k ust. § 34 odst. 2 ZRŘ, aby bylo zřejmé, že dopadá i na situaci, kdy soud zrušil rozhodčí nález a věc má být znovu projednána v rozhodčím řízení. Vyjasnilo se tedy, že pro případ, kdy je rozhodčí nález zrušen rozhodnutím soudu, se 30 denní lhůta pro zachování stavění promlčecích a prekluzivních lhůt počítá až od okamžiku právní moci takového rozhodnutí. K problematice promlčení je však pro úplnost na tomto místě důležité doplnit, že pokud věřitel podá na základě neplatné rozhodčí doložky žalobu k rozhodci po rozhodném datu 11. května

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. dubna 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005

⁹⁸ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

⁹⁹ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

¹⁰⁰ Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva

¹⁰¹ Čl. XX bod 1 Zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva

2011, kdy bylo Nejvyšším soudem ČR přijato stěžejní usnesení sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 týkající se právě neplatnosti rozhodčích doložek, ke stavění promlčecí lhůty nedojde.¹⁰²

6.1.3. Zrušovací novela

Celkově osmou, avšak z pohledu autora teprve druhou zásadní změnu, přinesl zákon ze dne 14. července 2016 č. 258/2016 Sb.¹⁰³ Tuto novelizaci lze označit jako zrušovací, vzhledem k tomu, že s účinností od 1. prosince 2016 se novelizovalo znění ust. § 2 odst. 1 ZRŘ a z působnosti ZRŘ se vyňaly spory: „*kteřé se spotřebitelem uzavírá podnikatel.*“¹⁰⁴ V návaznosti na tuto změnu se zrušila taktéž všechna ustanovení, která zavedl zákon č. 19/2012 Sb.,¹⁰⁵ a ustanovení jakkoliv související se zvýšením ochrany spotřebitele, resp. spotřebitelskými spory jako takovými, a to včetně celé části ZRŘ, týkající se seznamu rozhodců vedeného Ministerstvem spravedlnosti ČR. Přitom zejména z důvodu zvýšení ochrany spotřebitele byla v roce 2012 přijata velká novela ZRŘ.

Na rozdíl od novely provedené zákonem č. 19/2012 Sb.,¹⁰⁶ jejímž podkladem byla dle názoru autora kvalitní důvodová zpráva obsahující rovněž 4 varianty řešení, však zákon č. 258/2016 Sb.,¹⁰⁷ týkající se novelizace ZRŘ žádnou důvodovou zprávu neobsahoval. Ze zákona č. 258/2016 Sb.,¹⁰⁸ tak není patrné, z jakého důvodu byla tato zcela zásadní a koncepční změna navržena. V této souvislosti je vhodné uvést, jak bylo uvedeno výše, že s variantou úplného vyloučení spotřebitelských sporů z rozhodčího řízení počítala právě již novela provedená zákonem č. 19/2012 Sb.¹⁰⁹

Tato varianta však nakonec nebyla přijata právě z důvodu, že rozhodčí řízení je obecně uznávaná alternativa soudního řízení a ve všech nových směrnících EU byl závazek pro členské státy, aby podporovaly mimosoudní řešení spotřebitelských sporů. Alternativou k vyloučení arbitrability spotřebitelských sporů poté mohlo být např. zavedení institutu spotřebitelského

¹⁰² Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 31. října 2016, sp. zn. IV. ÚS 2524/16

¹⁰³ Zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

¹⁰⁴ Čl. VIII bod 1 Zákona č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

¹⁰⁵ Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁰⁶ Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁰⁷ Zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

¹⁰⁸ Zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

¹⁰⁹ Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

arbitra k rozhodování bagatelních spotřebitelských sporů,¹¹⁰ ovšem ani tímto směrem se zákonodárce v České republice nevydal. K tomu je dále možné poukázat např. na názor Lukáše Duška, který v roce 2012 v rámci své diplomové práce na téma Vnitrostátní rozhodčí řízení v České republice v kapitole 7 nazvané: „*Úvahy autora práce o podobě vnitrostátního rozhodčího řízení v České republice de lege ferenda*“ uvedl, že: „*Jestliže by došlo k zákazu rozhodčího řízení ve vnitrostátních sporech, byť i jen ve sporech spotřebitelských, mělo by to za následek podstatné snížení efektivní možnosti domoci se svých práv. Vzhledem k nedostatku jiných mechanismů by pak hrozilo nebezpečí výbuchu tlakového hrnce.*“¹¹¹ S tímto závěrem se autor práce ztotožňuje a o to větším zklamáním pro autora práce je, že přesně k takovému zákazu nakonec došlo.

Přitom před přípravou samotného návrhu zákona č. 19/2012 Sb.,¹¹² probíhaly konzultace týkající se zamýšlených dopadů a pro přípravu novely pak byla sestavena pracovní skupina, která se skládala ze zástupců advokátů, soudců, rozhodců, RSHKAK, akademické sféry, Ministerstva financí ČR a Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. V rámci této pracovní skupiny pak byly konzultovány možné varianty novely ZRŘ a s ohledem na provedené konzultace bylo přistoupeno právě k realizaci varianty směřující ke zvýšení ochrany spotřebitele v rozhodčím řízení a nikoliv k úplnému vyloučení spotřebitelských sporů. Přezkum účinnosti měl být učiněn v roce 2016,¹¹³ a to v souladu s důvodovou zprávou k zákonu č. 19/2012 Sb.¹¹⁴

Změny provedené zákonem č. 258/2016 Sb.¹¹⁵ proto autor hodnotí negativně, a to vzhledem k absenci důvodové zprávy k novele ZRŘ a analýze, která by osvětlila důvody vedoucí k přijetí takového řešení a která v důsledku vynětí spotřebitelských sporů přinesla zcela zásadní koncepční změnu a měla taktéž značný dopad na důvěryhodnost rozhodčího řízení jako takového. Jak již bylo uvedeno v kapitole věnované velké novele ZRŘ, před novelizací ZRŘ v roce 2012 mohl odhadovaný počet vydaných rozhodčích nálezů dosahovat až počtu 100 000, z

¹¹⁰ ONDŘEJ, Jan a kolektiv. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2013, 3 s. ISBN 978-80-7400-446-9

¹¹¹ DUŠEK, Lukáš. *Vnitrostátní rozhodčí řízení v České republice*. Praha. 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. Dostupné z <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/102093>

¹¹² Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹¹³ Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony: důvodová zpráva. *PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna* [online]. Praha, 18.5.2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>

¹¹⁴ Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹¹⁵ Zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

čehož až dvě třetiny mohly být rozhodčí nálezy vydané ve spotřebitelských sporech. Důvodové zprávy přitom obsahovaly i méně podstatné novelizace ZRŘ (např. zákon č. 303/2013 Sb.,¹¹⁶ zákon č. 230/2016 Sb.,¹¹⁷ či zákon č. 296/2017 Sb.¹¹⁸).

Dle názoru autora je důvodem absence důvodové zprávy k novelizaci ZRŘ skutečnost, že vynětí spotřebitelských sporů z působnosti ZRŘ původně vůbec nebylo zamýšleno. Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona č. 257/2016 Sb.,¹¹⁹ (sněmovní tisk 680), totiž úzce souvisí s vládním návrhem zákona o spotřebitelském úvěru (sněmovní tisk 679), přičemž v rámci druhého čtení v rámci obecné rozpravy bylo v PSPČR rozhodčí řízení podrobeno poměrně tvrdé kritice, kdy se např. poslanec Votava vyjádřil na adresu rozhodčího řízení v tom smyslu, že: „*ty lidi vysloveně oškubali vlivem toho rozhodčího řízení.*“¹²⁰

V rámci projednávání návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, proto rozpočtový výbor přijal usnesení č. 428 ze dne 30. března 2016, kterým mimo jiné navrhl, aby byly z působnosti ZRŘ vyňaty spotřebitelské spory, a v této souvislosti byly taktéž přijaty změny zrušovacího charakteru (autorem návrhu byl poslanec Klačka). Toto usnesení poté PSPČR v rámci třetího čtení jednomyslně schválila.

Z výše uvedených důvodů je tak dle názoru autora vyloučení spotřebitelských sporů ze ZRŘ spíše výsledkem momentální společenské situace a negativní kampaně na adresu rozhodčího řízení, nežli předem a pečlivě uváženým krokem, což nehodnotí kladně.

Poslední změna ZRŘ byla provedena v souvislosti s přijetím zákona č. 296/2017 Sb.,¹²¹ když s účinností od 30. září 2017 bylo novelizováno ust. § 41 ZRŘ a nově je tak k řízení o neplatnosti rozhodčí smlouvy a k řízení o zrušení rozhodčího nálezu v prvním stupni příslušný krajský soud.

¹¹⁶ Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva

¹¹⁷ Zákon č. 230/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹¹⁸ Zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

¹¹⁹ Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

¹²⁰ Stenoprotokol z 44. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 19. dubna 2016. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha, 2016, 19.4.2016 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/044schuz/s044178.htm#r6>

¹²¹ Zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

V současnosti je taktéž navržena změna ZRŘ, v souvislosti s přijetím zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv a dále v souvislosti s přijetím zákona o zajištění právní pomoci a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o právní pomoci). Zákon o zajištění právní pomoci je však v PSPČR zatím pouze v prvním čtení a jeho projednávání bylo přerušeno. Zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Sbírce zákonů, se taktéž nachází pouze v prvním čtení a byl přikázán k projednání výborům. Z výše uvedeného proto vyplývá, že není vůbec zřejmé, zdali bude ZRŘ nakonec novelizován a pokud ano, tak v jakém znění. I v případě, že by navržené změny nakonec přijaty byly, nemělo by se jednat o změny zásadní, které by měly do budoucna ovlivnit rozhodčí řízení v České republice.

7. Slovenská právní úprava rozhodčího řízení

7.1. Zákon o rozhodcovském konání a jeho novelizace

ZRK byl vyhlášen v Zbierke zákonov dne 26. dubna 2002 pod číslem 244/2002 Z.z., přičemž účinnosti nabyl 1. července 2002. Oproti ZRŘ byl novelizován pouze pětkrát.

První změny doznal ZRK v souvislosti s přijetím zákona č. 521/2005 Z.z.,¹²² přičemž tato novelizace se týkala zejména úpravy stálých rozhodčích soudů.

Další změna ZRK byla přijata v souvislosti s přijetím zákona č. 71/2009 Z.z.¹²³ Za důležité autor považuje zmínit zejména změny v oblasti ochrany spotřebitele, když od 1. července 2009 se stanovila povinnost pro rozhodce ve spotřebitelském rozhodčím řízení aplikovat ustanovení na ochranu spotřebitele. Stejně tak nebylo možné ve spotřebitelském rozhodčím řízení přiznat plnění ze spotřebitelské smlouvy, která by byla v rozporu s ustanoveními obecně závazných právních předpisů na ochranu práv spotřebitele, a to zejména, pokud by obsahovala nepřiměřenou smluvní podmínku. Rovněž se rozšířily důvody pro podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu o důvod, že rozhodce ve sporu rozhodoval v rozporu s obecně závaznými právními předpisy na ochranu práv spotřebitele.

Pokud u ZRŘ autor uvedl, že za nejzásadnější změny považuje ty, které byly přijaty v souvislosti s přijetím zákona č. 19/2012 Sb.,¹²⁴ (tedy velkou novelu ZRŘ) a zákona č. 258/2016 Sb.,¹²⁵ (tedy zrušovací novelu ZRŘ), pak u slovenské právní úpravy autor považuje za nejzásadnější tu novelu ZRK, která byla přijata v souvislosti s přijetím zákona č. 336/2014 Z.z.¹²⁶

¹²² Zákon č. 521/2005 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov

¹²³ Zákon č. 71/2009 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení zákona č. 521/2005 Z. z. a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov

¹²⁴ Zákon č. 19/2012 Sb., ktorým sa mení zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹²⁵ Zákon č. 258/2016 Sb., ktorým sa mení některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

¹²⁶ Zákon č. 336/2014 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

První podstatnou změnu, kterou tato novelizace přinesla, je novelizace ust. § 1 ZRK, která od 1. ledna 2015 z působnosti ZRK vyloučila spory mezi dodavatelem a spotřebitelem vyplývající ze spotřebitelské smlouvy anebo v souvislosti se spotřebitelskou smlouvou. Na rozdíl od české právní úpravy to však neznamená úplný zákaz spotřebitelského rozhodčího řízení. Prvním lednem 2015 totiž nabyl účinnosti ZSRK, který upravuje spotřebitelské rozhodčí řízení samostatně.

Dále se novelizovala ustanovení upravující formu rozhodčí smlouvy a možnosti jejího uzavření, ustanovení týkající se námitek podjatosti rozhodce a předběžného opatření v rozhodčím řízení.

Navazující novelizace provedené zákonem č. 125/2016 Z.z.,¹²⁷ a zákonem č. 373/2018 Z.z.,¹²⁸ se taktéž týkaly úpravy a postavení stálých rozhodčích soudů, jak bude dále blíže rozebráno.

7.1.1. Rozhodčí soudy

Stejně jako si česká právní úprava prošla (a stále prochází) poměrně turbulentním vývojem, pokud jde o problematiku arbitrážních center, pak si obdobným vývojem prošla i slovenská právní úprava, pokud jde o úpravu stálých rozhodčích soudů, která je obsažena v ust. § 12 a násl. ZRK.

ZRK v původním znění v ust. § 12 odst. 1 umožňoval právnickým osobám zřídit a na svoje náklady udržovat stálý rozhodčí soud. V souladu s důvodovou zprávou byla dána možnost zřídit stálý rozhodčí soud přímo ZRK.¹²⁹ Úprava stálých rozhodčích soudů doznala nejprve změn v souvislosti s přijetím zákona č. 521/2005 Z.z.,¹³⁰ když s účinností od 1. ledna 2006 byla do ZRK doplněna úprava týkající se seznamu stálých rozhodčích soudů, které vede Ministerstvo spravodlivosti SR. V souladu se společnými, přechodnými a závěrečnými ustanoveními pak

¹²⁷ Zákon č. 125/2016 Z.z., o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹²⁸ Zákon č. 373/2018 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

¹²⁹ *Vládny návrh zákona o rozhodcovskom konaní: dôvodová správa* [online]. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, 2001(7914) [cit. 2019-03-09]. Dostupné z <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=407369>

¹³⁰ Zákon č. 521/2005 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov

ZRK stanovil, že Ministerstvo spravodlivosti SR do seznamu stálých rozhodčích soudů zapíše do 1. února 2006 stálé rozhodčí soudy, které do 31. prosince 2005 zveřejnily údaje v obchodním věstníku s tím, že Ministerstvo spravodlivosti SR zveřejní seznam poprvé do 1. března 2006.

V návaznosti na přijetí zákona č. 336/2014 Z.z.,¹³¹ pak od 1. ledna 2015 mohl být stálý rozhodčí soud zřízen pouze zájmovým sdružením právnických osob, národním sportovním svazem, Slovenským olympijským výborem, Slovenským paralympijským výborem anebo komorou zřízenou zákonem. Tato změna měla vést k omezení vzniku střetu zájmů mezi zřizovatelem a požadavkem na nestranné a spravedlivé rozhodnutí. Pokud je totiž stálý rozhodčí soud zřízen primárně za účelem generování zisku pro svého zřizovatele, může to vést k motivaci rozhodovat co největší množství sporů za účelem účtování poplatků za rozhodčí řízení, což může způsobit absenci nestrannosti při rozhodování sporů, kterých se účastní strany, které generují podstatnou část agendy konkrétního rozhodčího soudu.¹³²

V souvislosti s přijetím zákona č. 125/2016 Z.z.,¹³³ pak s účinností od 1. ledna 2017 došlo k vypuštění zájmového sdružení právnických osob, Slovenského olympijského výboru a Slovenského paralympijského výboru. Společná správa výborů k tomu poté uvedla, že: *„prax však ukázala, že vzhľadom na neexistujúci dohľad štátu nad zriaďovateľmi stálych rozhodcovských súdov podľa zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní sa ukázalo, že je nevyhnutné túto reguláciu ešte sprísnit.“*¹³⁴ Uvedenou novelizací tedy prakticky došlo ke zrušení většiny stálých rozhodčích soudů na území Slovenské republiky. Přechodná ustanovení ZRK poté stanovila, že zřizovatel stálého rozhodčího soudu zřízeného podle dosavadních předpisů, který nesplňuje podmínky stanovené ZRK, nemůže po 31. prosinci 2016 uskutečňovat rozhodčí řízení podle ZRK a vydávat tak rozhodčí nálezy.

¹³¹ Zákon č. 336/2014 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 371/2004 Z.z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

¹³² Zákon č. 336/2014 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 371/2004 Z.z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov: dôvodová správa [online]. Bratislava: Vláda Slovenskej republiky, (20.8.2014) [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=403099>

¹³³ Zákon č. 125/2016 Z.z., o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹³⁴ *Uznesenie Ústavnoprávneho výboru Národnej rady Slovenskej republiky ze dne 7. října 2014 k zákonu č. 336/2014 Z. z.* [online]. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, (7.10.2014) [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=405148>

7.1.2. Rozdíl mezi zákonem o rozhodcovském konaní a zákonem o rozhodčím řízení

Přesto, že byl platný a účinný ZRK přijat o více jak 7 let později, nežli tomu je v případě ZRŘ, jeho úprava je dle názoru autora oproti české úpravě komplexnější (jak vyplývá i z porovnání v jednotlivých kapitolách). Je sice pravdou, že ZRK nahradil dříve platný zákon č. 218/1996 Z.z.,¹³⁵ ten se však ukázal jako neefektivní a příliš restriktivní, což mělo za důsledek, že se podle něj rozhodovalo jen malé množství sporů, a to ať již jde o spory vnitrostátní tak i mezinárodní.

Níže se proto autor pokusí vyzdvihnout hlavní rozdíly, a to i přesto, že některé rozdíly jsou uvedeny v jiných kapitolách práce, kde spolu tématicky souvisí.

Právní úprava ZRK se oproti ZRŘ liší hned v ust. § 2, které stranám sporu umožňuje, aby se před soudem nebo mimosoudně dohodly na tom, že spor dokončí v rozhodčím řízení, a to i přesto, že je již předmětem civilního řízení. Takové dohodě poté neodporuje, ani pokud jedna ze stran podala ještě před začátkem rozhodčího řízení k soudu návrh na nařízení předběžného opatření a soud takovému návrhu vyhověl.

ZRK dále na rozdíl od ZRŘ podrobně upravuje postup podávání námitek podjatosti rozhodce. Strany mohou jednak samozřejmě uplatnit námitku podjatosti vůči rozhodci, ale ZRK upravuje i možnost, aby o námitce podjatosti rozhodce rozhodl obecný soud. Strany tak mohou učinit v souladu s ust. § 9 odst. 4 ZRK do 30 dnů od doručení rozhodnutí o zamítnutí námítky rozhodcem (nebo v případě, že o ní rozhodce ve stanovené lhůtě nerozhodl). Je tak připuštěna možnost, aby otázka podjatosti rozhodce byla řešena již v průběhu rozhodčího řízení a nemusela být zkoumána až v rámci žaloby na zrušení rozhodčího nálezu.¹³⁶

ZRK taktéž v ust. § 10 oproti ZRŘ blíže rozvádí zánik funkce rozhodce s tím, že v odst. 2 současně rozhodci, který se vzdal svojí funkce, ukládá povinnost učinit všechny neodkladné úkony. V ust. § 11 ZRK se dále upravuje postup při ustanovování náhradního rozhodce.

¹³⁵ Zákon č. 218/1996 Z.z., o rozhodcovském konaní

¹³⁶ GYARFÁŠ, Juraj, ŠTEVČEK, Marek a kol. *Zákon o rozhodcovském konaní. Komentár.* 1. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2016, 199 s. ISBN 978-80-7400-636-4

Z pohledu autora dalším důležitým rozdílem české a slovenské úpravy je institut předběžného opatření. Zatímco v podmínkách české právní úpravy může předběžné opatření v průběhu rozhodčího řízení nařídít pouze obecný soud, ZRK tuto pravomoc přiznává i rozhodcům. I v tomto směru považuje autor úpravu obsaženou v ZRK za zdařilejší a hlavně rovnoprávnější ve smyslu rovnosti rozhodčího řízení vůči civilnímu soudnímu řízení. Autor práce pak nemá za to, že zde existují natolik pádné argumenty proto, aby musela být rozhodcům zapovězena pravomoc vydávat předběžná opatření v obchodních věcech.

ZRK dále oproti ZRŘ podrobněji upravuje průběh rozhodčího řízení, zejména jeho začátek, námitky proti procesním vadám, žalobu a její účinky, žalobní odpověď, vzájemnou žalobu, doručování, dokazování, formu a obsah rozhodčího nálezu aj. Přesto, že takto podrobnou úpravu průběhu řízení ZRŘ neupravuje, autor v tomto ohledu nemá za to, že by se jednalo o zásadní nedostatek ZRŘ, jako je tomu v jiných případech blíže rozebraných v této práci. Úprava ZRK - a to i přesto, že jí autor považuje co do průběhu řízení za zdařilejší, nežli je tomu v případě ZRŘ - se svým způsobem blíží obecné úpravě typické pro o.s.ř., či civilný sporový poriadok. V tomto ohledu i přesto, že ZRŘ takovouto úpravu neobsahuje, má autor za to, že rozhodci budou v případě řízení podle ZRŘ přiměřeně aplikovat ustanovení o.s.ř. na základě ust. § 30 ZRŘ, a absentující speciální úprava zakotvená přímo v ZRŘ proto nebude na překážku řízení.

7.2. Zákon o spotřebitel'skom rozhodcovskom konaní

Jak již bylo uvedeno výše, s účinností od 1. ledna 2015 byly z působnosti ZRK vyňaty spory mezi dodavatelem a spotřebitelem vyplývající ze spotřebitelské smlouvy anebo v souvislosti se spotřebitelskou smlouvou. Tyto spory je pak od ledna 2015 možné rozhodovat pouze v rozhodčím řízení podle ZSRK, který upravuje spotřebitelské rozhodčí řízení samostatně a obsahuje speciální úpravu.

ZSRK byl vyhlášen v Zbierke zákonov 20. listopadu 2014 pod číslem 335/2014 Z.z., přičemž účinnosti nabyl 1. ledna 2015. Stejně tak jako ZRK byl celkem pětkrát novelizován, avšak přijaté novelizace nejsou z pohledu autora natolik zásadní, aby významným způsobem ovlivnily řízení podle ZSRK.

Účelem zákona poté bylo vytvořit samostatný druh mimosoudního řešení sporů blízky rozhodčímu řízení, který by však umožnil řešit spotřebitelské spory při zachování garance ochrany práv spotřebitele.¹³⁷

7.2.1. Rozdíl mezi zákonem o rozhodcovském konaní a zákonem o spotřebitelském rozhodcovském konaní

Přesto, že se ZSRK se ZRK do jisté míry překrývá a v určitých částech shoduje - zejména pokud jde o průběh řízení - některé instituty jsou z důvodu potřeby zvýšení ochrany spotřebitele rozdílné.

S ohledem na rozsáhlost úpravy ZSRK oproti ZRK, který je sám o sobě o poznání rozsáhlejší nežli ZRR, se proto autor níže zaměří pouze na instituty, které považuje za stěžejní, vzhledem k tomu, že je ZSRK upravuje rozdílně oproti ZRK.

Jak již bylo předestřeno výše, vzhledem k dvoukolejnosti právní úpravy, ZSRK v části věnované předmětu úpravy a rozsahu působnosti stanovuje, že ve spotřebitelském rozhodčím řízení je možné rozhodovat jen spotřebitelské spory, ohledně kterých je možné uzavřít dohodu o narovnání, včetně sporů o určení, zda tu právo či právní vztah je anebo není.

Stejně jako tomu bylo dříve u spotřebitelských sporů v České republice, tak i ZSRK stanovuje, že spotřebitelská rozhodčí smlouva musí být písemná, obsahově a formálně oddělená od spotřebitelské smlouvy a nesmí obsahovat ujednání, které se spotřebitelským rozhodčím řízením nesouvisí. Spotřebitelská rozhodčí smlouva musí dále obsahovat náležitosti dle ust. § 3 odst. 3 písm. a) až d) ZSRK a musí taktéž obsahovat poučení podle vzoru uvedeného v příloze č. 1 k ZSRK. Spotřebitelská rozhodčí smlouva dále nesmí obsahovat dohodu o osobě konkrétního rozhodce a její uzavření nesmí být podmíněno uzavřením spotřebitelské smlouvy. ZSRK dále stanovuje, že i přes uzavřenou spotřebitelskou rozhodčí smlouvu, se spotřebitel může kdykoliv domáhat svého práva podáním žaloby k obecnému soudu a dodavatel se nemůže dovolávat nedostatku pravomoci obecného soudu takovou žalobu projednat.

¹³⁷ *Návrh zákona o spotřebitelském rozhodcovském konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov: dôvodová správa* [online]. Bratislava: Vláda Slovenskej republiky, (20.8.2014) [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=403111>

Vzhledem k tomu, že ZSRK stanovuje, že spotřebitelská rozhodčí smlouva nesmí obsahovat dohodu o osobě konkrétního rozhodce, současně stanovuje i předpoklady pro výkon funkce rozhodce. Spotřebitelské spory proto může rozhodovat pouze rozhodce, který je zapsán v seznamu rozhodců oprávněných rozhodovat spotřebitelské spory vedeného Ministerstvom spravodlivosti SR a současně je zapsán v seznamu rozhodců stálého rozhodčího soudu oprávněného rozhodovat spotřebitelské spory. Oba seznamy jsou zveřejněné na webových stránkách Ministerstva spravodlivosti SR.¹³⁸¹³⁹

Aby mohl být rozhodce zapsán do seznamu rozhodců oprávněných rozhodovat spotřebitelské spory, musí před zápisem úspěšně složit zkoušku odborné způsobilosti, splňovat předpoklady bezúhonnosti, důvěryhodnosti a musí mít vysokoškolské vzdělání druhého stupně ve studijním oboru právo a alespoň pětiletou právní praxi. Pokud jde o podmínku bezúhonnosti a důvěryhodnosti, pak tuto ZSRK na rozdíl od ZRK upravuje přísněji. Rozhodce oprávněný rozhodovat spotřebitelské spory se taktéž musí účastnit dalšího vzdělávání formou odborných seminářů, které organizuje Ministerstvo spravodlivosti SR.

Jak již bylo uvedeno, pro rozhodování spotřebitelských sporů nestačí být pouze zapsán v seznamu rozhodců oprávněných rozhodovat spotřebitelské spory, který vede Ministerstvo spravodlivosti SR, ale současně je nutné být zapsán v seznamu rozhodců stálého rozhodčího soudu. Nejedná se však o soud jakýkoliv, nýbrž takovýto stálý rozhodčí soud musí mít taktéž oprávnění rozhodovat spotřebitelské spory. ZSRK proto dále stanoví, dle názoru autora, poměrně přísné podmínky získání tohoto oprávnění. ZSRK dále ukládá stálým rozhodčím soudům povinnost zveřejňovat informace v rozsahu dle ust. § 12 ZSRK a současně povinnost vypracovat a zveřejnit zprávu o činnosti. Stálý rozhodčí soud, který má oprávnění rozhodovat spotřebitelské spory, musí mít dále svůj statut, jednacím řád a seznam rozhodců.

Pokud jde o průběh řízení, pak je toto do jisté míry obdobné jako je tomu v případě řízení podle ZRK, avšak i zde jsou z důvodu ochrany spotřebitele určité rozdíly. Ve spotřebitelském rozhodčím řízení je vyloučena dohoda stran o rozhodování podle zásad spravedlnosti a místo

¹³⁸ Zoznam rozhodcov oprávněných rozhodovať spotrebiteľské spory. *MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR* [online]. Bratislava, ©2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Registre/Zoznamy-vedene-MS-SR/Rozhodcovske-sudy-spotrebiteľske-spory/Zoznam-rozhodcov.aspx>

¹³⁹ Stále rozhodcovské súdy oprávnené rozhodovať spotrebiteľské spory. *MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR* [online]. Bratislava, ©2016, 09.01.2018 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://obcan.justice.sk/infosud-registre/-/isu-registre/zoznam/srSudS>

řízení nemůže být mimo území Slovenské republiky. Procesní úkon spotřebitele poté není možné zpoplatnit. Stejně tak je rozhodce povinný i bez návrhu přezkoumat, zdali vymáhaný nárok není založený na nepřijatelné smluvní podmínce anebo na smluvním ujednání, které je v rozporu s ustanoveními obecně závazných právních předpisů na ochranu práv spotřebitele.¹⁴⁰ Ve spotřebitelském rozhodčím řízení taktéž není možné proti spotřebiteli vydat předběžné opatření ani rozhodnout ve zkráceném řízení. ZSRK dále stanovuje, že odměna rozhodce musí být stejná bez ohledu na rozhodnutí, zejména pokud jde o formu anebo způsob skončení řízení. Stejně tak jako ZRK i ZSRK upravuje možnost spotřebitele podat námitku nedostatku pravomoci rozhodce včetně následného přezkumu obecným soudem. Spotřebitel tak může, shodně jako je tomu v případě řízení podle ZRK, do 30 dnů od doručení rozhodnutí o zamítnutí námítky rozhodcem podat k obecnému soudu návrh, aby o vznesené námitce rozhodl a určil, že rozhodce nemá pravomoc rozhodovat ve věci samé. Na rozdíl od ZRK¹⁴¹ však v průběhu rozhodování o námitce rozhodce nemůže vydat rozhodčí nález.

ZSRK dále stanoví tzv. ediční povinnost účastníka řízení. Takovouto úpravu pak nejenže neupravuje ZRŘ, ale dle názoru autora ani o.s.ř. I v tomto ohledu proto autor hodnotí slovenskou právní úpravu velmi kladně.

Další rozdíl úpravy ZSRK oproti ZRK se týká nákladů řízení. ZSRK stanovuje, že náklady řízení, které je povinen platit spotřebitel, nesmí být nepřiměřené. Přiměřenost se poté posuzuje zejména s ohledem na jistinu uplatněného nároku. Stejně tak poplatek za spotřebitelské rozhodčí řízení přiznaný úspěšnému účastníkovi v rámci náhrady nákladů řízení nesmí převýšit výši poplatku, který je možné přiznat v soudním řízení.

Rozdílnost úpravy se taktéž týká rozhodčího nálezu v tom smyslu, že pokud je vydáván rozhodčí nález ve spotřebitelské věci, není možné v něm přiznat plnění, které odporuje zákonu, obchází zákon anebo se přičí dobrým mravům. Stejně tak nelze přiznat nemožné plnění. V odůvodnění rozhodčího nálezu poté stálý rozhodčí soud uvede, jaké právní předpisy na ochranu práv spotřebitele při rozhodování použil, přičemž zejména dbá na to, aby odůvodnění rozhodčího nálezu bylo přesvědčivé.

¹⁴⁰ ust. § 28 odst. 6 Zákona č. 335/2014 Z.z., o spotřebitelskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁴¹ srov. ust. § 9 odst. 5 Zákona č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovskom konaní

Důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu soudem poté může být v souladu s výše uvedeným, pokud stálý rozhodčí soud rozhodl v rozporu s ustanoveními obecně závazných předpisů na ochranu práv spotřebitele anebo pokud by byl výkon rozhodčího nálezu v rozporu s veřejným pořádkem Slovenské republiky.

ZSRK dále oproti ZRK obsahuje samostatnou část zákona, která se týká stížnosti na postup rozhodce a disciplinární odpovědnost rozhodce. V řízení podle ZSRK totiž může účastník řízení podat předsedovi stálého rozhodčího soudu anebo Ministerstvu spravodlivosti SR stížnost na postup rozhodce. ZSRK dále upravuje zásady prošetření stížnosti a oznámení výsledku, disciplinární provinění, disciplinární opatření, dočasné pozastavení výkonu funkce rozhodce, stálou disciplinární komisi a disciplinární senát včetně způsobu přidělení věci a podrobný průběh disciplinárního řízení, které nemůže skončit smírem.

V části páté poté ZSRK upravuje kontrolu včetně sankcí, které vykonává Ministerstvo spravodlivosti SR. Část ZSRK věnovaná stížnosti na osobu rozhodce, průběhu disciplinárního řízení a kontrole ministerstva je upravena velmi podrobně a velmi přísně a v některých oblastech se dle názoru autora skoro podobá úpravě trestního řízení. Z tohoto je patrné, že úprava ZSRK je nastavena především tak, aby ve spotřebitelském rozhodčím řízení rozhodovali pouze odborníci a nedocházelo k excesům, které by mohly být vnímány veřejností negativně.

Konečně ZSRK obsahuje podrobné přechodné a závěrečné ustanovení, zejména ve vztahu ke stálým rozhodčím soudům.

Autor poté hodnotí taktéž kladně skutečnost, že přímo ZSRK obsahuje v příloze č. 1 až 3 obecné poučení, které má být součástí spotřebitelské rozhodčí smlouvy, dále poučení o rozhodčím řízení při iniciování sporu proti spotřebiteli a vzor žaloby na zrušení rozhodčího nálezu. Zejména výše uvedeným je totiž dle názoru autora možné v co možná nejvyšší míře předejít nekonečným sporům o to, zdali podnikatel spotřebiteli poskytl poučení v dostatečném rozsahu nebo zdali spotřebitelská rozhodčí doložka obsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, jako tomu bohužel bylo v případě české právní úpravy.

7.3. Úprava archivace rozhodčích spisů v jednotlivých právních úpravách

Pokud je však něco, co ZRŘ oproti ZRK, resp. ZSRK, upravuje podrobněji, a co by tak autor u české právní úpravy rozhodčího řízení vyzdvihнул, pak je to otázka archivace rozhodčího spisu, jelikož této otázce se slovenská právní úprava nikterak nevěnuje.

Podle ZRŘ přitom platí, že rozhodčí soudy jsou povinny rozhodčí nález (včetně všech listin prokazujících průběh rozhodčího řízení) uschovat po dobu 20 let. Rozhodci ad hoc jsou poté povinni rozhodčí nález předat do úschovy okresnímu soudu, v jehož obvodu byl rozhodčí nález vydán, do 30 dnů od právní moci rozhodčího nálezu.¹⁴²

Archivace je přitom důležitá jak z důvodu možnosti nahlížení do rozhodčích spisů, tak pro navazující řízení, tedy zejména řízení o zrušení rozhodčího nálezu a řízení exekuční, potažmo pro řízení o výkon rozhodnutí. Ze zkušeností autora v českých podmínkách platí, že stále rozhodčí soudy, vzhledem ke svému administrativnímu aparátu, nemají ve větší míře problém tuto zákonnou povinnost dodržet, avšak rozhodcům ad hoc tato povinnost činí mnohdy značné obtíže a ve větším rozsahu se stává, že zákonem stanovenou povinnost nedodržují. Přitom jak vyplývá z usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. září 1998, sp. zn. 24 Co 290/98: „*Úschova rozhodčího nálezu podle § 29 odst. 2 RozŘ, není soudní úschovou podle § 185a a násl. OSŘ, ale v podstatě uložením spisového materiálu ve spisovně příslušného soudu. Za tuto úschovu nelze vyměřit soudní poplatek (podle položky 25 sazebníku soudních poplatků).*“¹⁴³

Je však otázkou, zdali rozhodcům za nedodržování této povinnosti hrozí nějaké sankce. Dříve se rozhodce mohl neplněním této zákonné povinnosti patrně dopustit přestupku: „*Ostatní přestupky proti pořádku ve státní správě a přestupky proti pořádku v územní samosprávě*“,¹⁴⁴ za což hrozila pokuta až do výše 30.000,- Kč.¹⁴⁵ Tato skutková podstata však byla obsažena v zákoně č. 200/1990 Sb.,¹⁴⁶ který přestal platit k 30. června 2017. Výše uvedená skutková podstata pak dle názoru autora svůj odraz v nové úpravě přestupkového práva platného a účinného ode dne 1. července 2017 již nenalezla.

¹⁴² ust. § 29 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

¹⁴³ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. září 1998, sp. zn. 24 Co 290/98

¹⁴⁴ ust. § 46 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., Zákon o přestupcích

¹⁴⁵ KAŠPAR, Martin. Lze sankcionovat neukládání rozhodčích nálezů rozhodci k úschově obecnému soudu?.

PRÁVO: ČASOPIS PRO PRÁVNÍ TEORII A PRAXI [online]. 2008, 2008(1), 17-18 [cit. 2019-03-10].

Dostupné z:

http://student.ustavprava.cz/upload/oldfiles/files/casopis/2008/1_2008/CLANEK_Lze_sankcionovat_neukladani_rozhodcich_nalezu_rozhodci_k_uschove_obecnemu_soudu.pdf

¹⁴⁶ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

I přes výše uvedené má však autor práce za to, že česká právní úprava je v oblasti archivace komplexnější, jelikož tuto povinnost upravuje.

8. Judikatura v oblasti rozhodčího řízení

8.1. Vliv české judikatury na rozhodčí řízení

8.1.1. Problematika jmenování rozhodce

Již samotným gramatickým výkladem odst. 1 ust. § 7 ZRŘ je možné dovodit, že rozhodce je možné určit jednak přímo rozhodčí smlouvou, tedy uvést v ní konkrétní jméno rozhodce, a nebo stanovit způsob, jak mají být osoby rozhodců určeny a stanoven jejich počet. Je však možné využít taktéž druhé alternativy. Tedy, že rozhodce: „*může být určen i stranami dohodnutou osobou nebo způsobem uvedeným v pravidlech pro rozhodčí řízení podle § 19 odst. 4.*“¹⁴⁷

V případě, kdy je v rozhodčí smlouvě stanoven nejen počet, ale i konkrétní jména rozhodců, hovoříme o určení rozhodce, přičemž tento způsob ustavení rozhodce v praxi až takové problémy nečiní. O jmenování se pak jedná v situaci, kdy je uzavřena rozhodčí smlouva bez určení osob rozhodců a ti jsou jmenováni až ve chvíli, kdy spor mezi stranami vznikne.¹⁴⁸

Jak již bylo předestřeno v části práce věnované novelizacím ZRŘ (konkrétně velké novele ZRŘ), problematické se v praxi z pohledu soudů ukázaly zejména dvě oblasti: činnost arbitrážních center a znění rozhodčích doložek. Oba problémy úzce souvisely s principem předvídatelnosti a transparentnosti výběru rozhodce tak, aby bylo zajištěno právo na spravedlivý proces.

V usnesení ze dne 31. července 2008, sp. zn. 32 Odo 2282/2008 přitom Nejvyšší soud ČR dospěl k tehdy ještě všeobecně uznávanému závěru, že strany si mohou platně dohodnout, že spory vzniklé z jejich smlouvy: “*budou rozhodovány rozhodcem vybraným žalující stranou ze seznamu rozhodců*“¹⁴⁹ vedeného soukromým subjektem, který není stálým rozhodčím soudem a že rozhodčí řízení bude probíhat podle pravidel vydaných takovým soukromým subjektem.

Do jisté míry průlomové se tak stalo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. ledna 2009, sp. zn. 32 Cdo 2312/2007, ve kterém Nejvyšší soud ČR prozatím do jisté míry opatrně judikoval, že: „*jestliže byl v daném případě podle odvolacího soudu platně sjednán obsah rozhodčí smlouvy*

¹⁴⁷ ust. § 7 odst. 1 Zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

¹⁴⁸ POPOV, Simeon. *Osoba Rozhodce. Bulletin advokacie [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2006, 2006(6), 36-37 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/files/855/BA0606.pdf>*

¹⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. července 2008, sp. zn. 32 Odo 2282/2008

odkazem na v ní uvedená pravidla (Jednací řád pro rozhodčí řízení Společnosti pro rozhodčí řízení a.s.), pak se toto ujednání jeví přinejmenším jako neurčité, když jde o pravidla vytvořená pro rozhodčí řízení ad hoc, která nebyla součástí rozhodčí smlouvy, a která na rozdíl od statutů stálých rozhodčích soudů (§ 13 odst. 2 ZRR) nebyla uveřejněna v Obchodním věstníku.“¹⁵⁰

Na toto usnesení navázal Vrchní soud v Praze, který ve svém usnesení ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008 zaujal již zcela jasný názor, a to ten, že: „*Pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, anebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen stanoví, že rozhodce bude určen jednou smluvní stranou ze seznamu rozhodců vedeného právníckou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným ve smyslu § 13 zákona č. 216/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a že rozhodčí řízení bude probíhat podle pravidel vydaných touto právníckou osobou, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná pro obcházení zákona.*“¹⁵¹ Závěry těchto rozhodnutí poté kvitují např. N. Rozehnalová a J. Havlíček,¹⁵² byť se neztotožňují s jeho odůvodněním. Zejména pak nesouhlasí s názorem, že takové rozhodčí smlouvy jsou neplatné pro obcházení zákona, jelikož tím není respektována autonomie vůle stran, které naopak projevíly vůli řešit své spory prostřednictvím rozhodce. Neplatnost by poté měla být dána spíše z důvodu rozporu s dobrými mravy, případně by bylo možné využít ustanovení, která se věnují ochraně spotřebitele obsažená v ust. § 56 a násl. OZ64 v rozhodném znění.

Tímto rozhodnutím tak započala nejednotná rozhodovací praxe jednak okresních a krajských soudů, avšak bohužel i Nejvyššího soudu ČR, který, jak uvedeno výše, došel v usneseních sp. zn. 32 Odo 2282/2008 a sp. zn. 32 Cdo 2312/2007 k protichůdným závěrům.

Tento rozpor sjednotilo až usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, ve kterém Nejvyšší soud ČR definitivně uvedl, že: „*jestliže rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, ale v této souvislosti pouze odkazuje na rozhodčí řád vydaný právníckou osobou, která není stálým*

¹⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. ledna 2009, sp. zn. 2312/2007

¹⁵¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008

¹⁵² ROZEHNALOVÁ, Naděžda a Jan HAVLÍČEK. Rozhodčí smlouva a rozhodci ve světle některých rozhodnutí ...aneb quo vadis...? Právní fórum, Praha: Wolters Kluver ČR, a. s., 2010, roč. 2010, č. 3, s. 114 - 119. ISSN 1214-7966.

rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem.“¹⁵³

Tím však naneštěstí nejistota v tom, jaké má být znění rozhodčí doložky, aby byla platná, a zda jsou povolené tzv. *appointing authority*, neskončila. Jelikož ani těmito rozhodnutími nebyla problematika znění rozhodčích doložek řádně vyřešena a ustálena, musel tuto neutěšenou situaci vyřešit až zákonodárce, a to právě provedenou novelou obsaženou v zákoně č. 19/2012 Sb.,¹⁵⁴ kterou se novelizoval ZRŘ, a to zejména ust. § 7 ZRŘ, kde je nově stanoveno, že rozhodce může být určen i stranami dohodnutou osobou - tzv. *appointing authority*, jelikož důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb.,¹⁵⁵ výslovně uvádí: „*Navrhuje se zakotvit tzv. appointing authority, tedy, že rozhodce může být určen třetí osobou.*“¹⁵⁶

O tom, že vůle zákonodárce v tomto případě nebyla definována vágně, což by snad eventuálně mohlo dát soudům prostor dané ustanovení vykládat odlišně a korigovat jej, svědčí např. i názor Andrey Hromadové, která v roce 2015 v rámci své diplomové práce na téma *Rozhodčí řízení v České republice* v kapitole věnované jmenování rozhodce uvedla, že: „*Tuto situaci se rozhodl zákonodárce postavit na jisto, a výše zmíněnou novelou výslovně zakotvil možnost jmenování rozhodce třetí osobou.*“¹⁵⁷

Ani touto novelou se však situace nezlepšila, jelikož soudy vůli zákonodárce (v tomto případě i jasně definovanou) obsaženou v důvodové zprávě naprosto nerespektují, o čemž svědčí např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, ve kterém Nejvyšší soud ČR sjednotil již po několikáté svoji předchozí protichůdnou judikaturu, a ve kterém dospěl k obdobnému závěru jako v usnesení sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, tedy že rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky neměl k vydání rozhodčího nálezu podle ZRŘ pravomoc, jestliže rozhodčí nález nevydal rozhodce, jehož výběr se uskutečnil

¹⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010

¹⁵⁴ Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁵⁵ Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁵⁶ Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony: důvodová zpráva. *PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna* [online]. Praha, 18.5.2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>

¹⁵⁷ HROMADOVÁ, Andrea. *Rozhodčí řízení v České republice: diplomová práce* [online]. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 14.9.2015 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/144571>

podle transparentních pravidel, ale byl-li rozhodce určen právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem. K otázce neustálých změn v rozhodovací praxi soudů všech instancí přitom autor považuje za vhodné poukázat např. na závěr přijatý v nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. III. ÚS 1275/10, ve kterém Ústavní soud ČR konstatoval, že: „každá změna rozhodovací soudní praxe, zvláště jde-li o praxi nejvyšší soudní instance povolání i k sjednocování judikatury nižších soudů, je ovšem jevem ve své podstatě nežádoucím, neboť takovou změnou zjevně je narušen jeden z principů demokratického právního státu, a to princip předvídatelnosti soudního rozhodování.“¹⁵⁸

S drobným časovým odstupem pak Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013 dospěl k závěru, že: „Uvedený závěr je možné aplikovat i na daný případ, kdy rozhodce měl jmenovat podle ujednání účastníků předseda dozorčí rady právnické osoby, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona.“¹⁵⁹

V usnesení ze dne 16. prosince 2014, sp. zn. 23 Cdo 2622/2014 pak Nejvyšší soud ČR uvedl, že: „rozhodčí doložka je neplatná pro netransparentnost pravidel, podle kterých se určí rozhodce, i v takovém případě, pokud stanoví, že rozhodce má být určen právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem. Uvedený závěr je možné aplikovat i na řešený případ, kdy rozhodce měl jmenovat podle ujednání účastníků předseda právnické osoby, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona.“¹⁶⁰ V dané věci se přitom jednalo o spor dvou právnických osob.

K tomu je dále vhodné uvést, že i kdyby v rozhodčí doložce byl rozhodce určený jmenovitě, avšak pro případ, že by tento rozhodce nemohl spor rozhodnout, bylo určeno, že rozhodce bude vybrán ze seznamu rozhodců vedeném arbitrážním centrem, ani takováto rozhodčí doložka by nebyla v souladu se zákonem (a je přitom nerozhodné, zdali by jmenovitě určený rozhodce spor nakonec rozhodnul či nikoliv). V rozsudku ze dne 22. června 2016, sp. zn. 20 Cdo 5647/2015 totiž Nejvyšší soud ČR uvedl, že: „netransparentnost určení jen některých rozhodců ad hoc způsobuje (absolutní) neplatnost rozhodčí smlouvy (doložky) v celém rozsahu, i když se smluvní strany dohodly způsobem předpokládaným v ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb. také na jednom nebo více rozhodcích jmenovitě, a že přijetí o názoru o částečné neplatnosti ujednání

¹⁵⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. III. ÚS 1275/10

¹⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013

¹⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. prosince 2014, sp. zn. 23 Cdo 2622/2014

*o určení rozhodců (§ 41 obč. zák.) by vnášelo nejistotu do právních vztahů účastníků rozhodčího řízení, neboť vykonatelnost rozhodčího nálezu (nebo usnesení) by závisela na tom, který z rozhodců ad hoc o majetkovém sporu rozhodne.*¹⁶¹ K tomu je dále možné poukázat již na dřívější rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR.¹⁶² K obdobným závěrům se pak Nejvyšší soud ČR přihlásil i v usnesení ze dne 26. září 2017, sp. zn. 20 Cdo 3882/2017.

Pokud by však jmenovitě určený rozhodce spor nemohl rozhodnout, ale náhradní rozhodce by byl určený právě tímto rozhodcem, který by tak svoji pravomoc de facto pouze delegoval, byla by taková rozhodčí doložka platná, vzhledem k tomu, že by odpadla argumentační opora pro závěr o neplatnosti celé rozhodčí doložky, a to v souladu s usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 1330/2016.

Z pohledu autora k zásadnějším závěrům pak dospěl Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 28. dubna 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014, ve kterém uvedl, že byl-li výběr rozhodce s odkazem na jednací řády a seznamy rozhodců, vydanými právníckou osobou, která není stálým rozhodčím soudem, považován za netransparentní (a rozhodčí smlouva z tohoto důvodu za neplatnou) ještě před přijetím velké novely ZRŘ, není důvod se od těchto přijatých závěrů odchýlit: *„ani poté, kdy novela zákona o rozhodčím řízení v § 7 odst. 1 umožňuje výběr rozhodce třetí osobou výslovně.*“¹⁶³

V souvislosti s tímto závěrem je však vhodné uvést - a to při veškerém respektu k tomu, že v České republice jsou to nezávislé soudy, které jsou povolány k výkladu právních norem - že by měl být současně do jisté míry zachován princip dělby moci daný Ústavou ČR.

Přesto, že např. v nálezu ze dne 21. února 2007, sp. zn. II. ÚS 490/04 Ústavní soud ČR judikoval, že: *„Stabilita právního řádu a právní jistota je ovlivňována nejen legislativní činností státu (tvorbou práva), ale též činností státních orgánů aplikujících právo, neboť teprve aplikace a interpretace právních norem vytváří ve veřejnosti vědomí toho, co je a co není právem.*“¹⁶⁴ nelze jednoduše pominout skutečnost, že pokud soudy zcela otevřeně nerespektují vůli zákonodárce a určité ustanovení vykládají zcela odlišně od jeho jednoznačného zákonného

¹⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. června 2016, sp. zn. 20 Cdo 5647/2015

¹⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013, Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 2504/2014, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. prosince 2014, sp. zn. 21 Cdo 4529/2014

¹⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014

¹⁶⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. února 2007, sp. zn. II ÚS 490/02

znění, nevrhá to dle názoru autora dobré světlo na úroveň právního státu v České republice, jelikož je tímto způsobem princip dělby moci do jisté míry posunut k určité formě soudcokracie. Pokud by totiž postup soudů nebyl ojedinělý a vyskytoval by se i v ostatních oblastech práva (což však autor práce neví vzhledem k úzkému zaměření této práce), bylo by možné argumentací *ad absurdum* dojít k závěru, že bez ohledu na to, jak bude daná právní norma zákonodárcem novelizována, soudy si budou dané ustanovení stejně vykládat podle svého, což by dle autora nebylo správné např. ve vztahu k přijetí rekodifikovaného OZ v roce 2012. V tomto směru je možné odkázat např. na náleží Ústavního soudu ČR ze dne 11. července 2017 sp.zn. IV. ÚS 3168/16, ve kterém znovu připomněl, že: „*Jinými slovy, obecné soudy si při interpretaci shora uvedených ustanovení jednoduchého práva musejí počínat tak, aby formalistickým výkladem právních norem nezasáhly do práva jednotlivce činit vše, co mu zákon výslovně nezakazuje, a nebýt nucen činit, co zákon výslovně neukládá.*“¹⁶⁵

O tom, že se náhled na znění rozhodčích doložek začíná pozvolna měnit, svědčí i náleží Ústavního soudu ČR z nedávné doby, konkrétně z 8. ledna 2019, sp. zn. III. ÚS 1336/18, ve kterém byla řešena právě situace, kdy v posuzované rozhodčí doložce byl sice rozhodce určen jmenovitě, avšak pro případ, že by tento rozhodce nemohl spor rozhodnout, bylo určeno, že rozhodce bude vybrán ze seznamu rozhodců, vedeném arbitrážním centrem. Přestože spor nakonec byl rozhodnut jmenovitě určeným rozhodcem, rozhodčí doložka byla shledána neplatnou, a to v souladu s dosavadní judikaturou. Ústavní soud ČR však k tomu poznamenal, že: „*Uvedená situace představuje typický příklad, kdy by měl dostat přednost výklad, který nezakládá neplatnost smlouvy (rozhodčí doložky) jako celku, před výkladem, který neplatnost smlouvy zakládá. Postup obecných soudů je tak třeba hodnotit jako přehnaně formalistický, ve svém důsledku zasahující do autonomie vůle smluvních stran*“¹⁶⁶ a proto dosavadní rozhodnutí soudů zrušil. Dále Ústavní soud ČR uvedl, že nesdílí názory Nejvyššího soudu ČR vyjádřené ve shora uvedených rozhodnutích¹⁶⁷ o tom, že by rozhodčí doložka musela být sankcionována neplatností jako celek.

V tomto ohledu je pak vhodné odkázat taktéž na náleží Ústavního soudu ČR ze dne 1. února 2016, sp. zn. II. ÚS 2061/15, ve kterém Ústavní soud ČR dospěl k závěru, že: „*Možnost zvolit*

¹⁶⁵ Náleží Ústavního soudu ČR ze dne 11. července 2017 sp.zn. IV. ÚS 3168/16

¹⁶⁶ Náleží Ústavního soudu ČR ze dne 8. ledna 2019, sp. zn. III. ÚS 1336/18

¹⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013, Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 2504/2014, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. prosince 2014, sp. zn. 21 Cdo 4529/2014

"appointing authority" je však zákonem výslovně předvídána, a pokud přesto odvolací soud považoval tento postup za nesprávný, měl podrobně vyložit, proč tomu tak za konkrétních okolností daného případu je. Odvolací soud konstatoval, že předmětná rozhodčí doložka "neodpovídá zákonnému znění", což ale vůbec nijak nerozvedl.¹⁶⁸

V této věci však bude důležitá taktéž otázka případné ekonomické závislosti rozhodce, o které bude pojednáno níže, jelikož Ústavní soud ČR ve shora citovaném nálezu sp. zn. II. ÚS 2061/15 *obiter dictum* uvedl, že: "V každém případě, je pak na osobu rozhodce (potažmo na osobu, která má rozhodce určit) nutno klást požadavky nezávislosti a nestrannosti",¹⁶⁹ což dle názoru autora jen dokládá, že problematika ekonomické závislosti rozhodce a znění rozhodčí doložky spolu do jisté míry souvisí a dokresluje tak složitost dané problematiky.

I přes výše uvedené, by autor práce již z důvodu právní jistoty v současnosti spíše doporučil, aby smluvní strany v rozhodčí doložce rozhodce uvedly jmenovitě, a to i přesto, že platný a účinný ZRR umožňuje, aby byl rozhodce určen i stranami dohodnutou osobou, tedy tzv. *appointing authority*. Pouze tímto postupem se strany v co možná nejvyšší míře vyhnou případnému riziku zastavení výkonu rozhodnutí potažmo exekuce či zrušení rozhodčího nálezu z důvodu neplatné rozhodčí doložky.

8.1.2. Ekonomická (ne)závislost rozhodce

Jak již bylo uvedeno výše, v rámci tzv. spotřebitelské novely ZRR zákonodárce v roce 2012 přijal úpravu, která ukládala rozhodci, aby před zahájením projednávání věci stranám sdělil: „zda v posledních 3 letech vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího nálezu nebo zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla či je některá ze stran.“¹⁷⁰

Obdobné ustanovení je taktéž obsaženo v Pokynech pro střet zájmů v mezinárodní arbitráži vydaných Mezinárodní advokátní komorou v roce 2004.¹⁷¹ K tomu je však vhodné uvést, že dané pokyny jsou určeny pro obchodní spory s mezinárodním prvkem, ve kterých jistě nebude tak

¹⁶⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. února 2016, sp. zn. II. ÚS 2061/15

¹⁶⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. února 2016, sp. zn. II. ÚS 2061/15

¹⁷⁰ Čl. I bod 7 Zákona č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁷¹ SVATOŠ, Martin. Pokyny pro střet zájmů v mezinárodní arbitráži. *JUDr. Martin Svatoš, Ph.D.* [online]. ©2012-2018, 22.5.2004 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.forarb.com/wp-content/uploads/2012/02/IBA-Pokyny-pro-stret-zajmu-v-mezinarodni-arbitrazi.pdf>

často docházet k situacím, že někteří rozhodci rozhodují tisíce sporů pro jeden subjekt, jako je tomu v rozhodčím řízení vnitrostátním.

Někteří autoři totiž poukazovali na to, že základním problémem spotřebitelských smluv je skutečnost, že jedna ze stran (dodavatel) je vysoce profesionální, zatímco na straně druhé stojí osoby, jejichž poznatky jsou podstatně nižší, stejně jako možnosti si je opatřit. Spotřebitelská smlouva je poté vypracována tak, aby v případě konfliktu byly podmínky jeho řešení pro dodavatele co možná nejvýhodnější.¹⁷² Docházelo tak často k situacím, kdy určitá arbitrážní centra, resp. jejich rozhodci, rozhodovali velké množství sporů z jedné typové smlouvy, která je často sjednána neindividuálně a je připravená jednou ze stran, když nadto tato strana zanesla do smlouvy rozhodčí doložku určující pravomoci vždy toho samého arbitrážního centra či rozhodce. Strana připravující smlouvy se tak účastní mnoha typově podobných či stejných sporů, které plynou z dané typizované smlouvy s různými subjekty před jedním rozhodcem, čímž se stává opakovaným účastníkem, zatímco druhá strana je účastníkem poprvé, což může vést k ekonomické provázanosti opakovaného účastníka s osobou rozhodce.

Nastíněná situace se přitom netýkala výlučně sporů spotřebitelských, jelikož k obdobné situaci mohlo docházet (a také docházelo) i ve sporech ostatních.

V již citovaném usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014, dospěl Nejvyšší soud ČR k závěru, že: *„Pro posouzení nezávislosti a nestrannosti třetí osoby pověřené určením rozhodce se uplatní stejná pravidla jako pro nezávislost a nestrannost rozhodců. V úvahu přitom připadá jakýkoliv druh závislosti, zejména závislost materiální, stejně jako zájem na výsledku projednávání sporu (srov. obdobně Bělohávek, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 374-375). Výběr rozhodce, který by provedla třetí osoba, jež není nestranná a nezávislá, nelze považovat za transparentní. Zásada nezávislosti a nestrannosti tzv. appointing authority jako jeden z principů rozhodčího řízení přitom platí obecně, tedy nejen ve vztazích ze spotřebitelských smluv, ale i ve vztazích mezi podnikateli. Protože zákon nestanoví pro tzv. appointing authority žádná omezení, lze uzavřít, že se může jednat jak o osoby fyzické, tak o osoby*

¹⁷² RABAN, Přemysl. Autorizovaní rozhodci nebo adjudikátoři? Je efektivně zajištěna spravedlnost ve spotřebitelských vztazích?. *Bulletin advokacie [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2010, 2010(6), 15-21 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.bulletinadvokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2010/BA_06_web.pdf*

právnícké. Nelze však považovat za „nezávislé“ třetí osoby tzv. arbitrážní centra, což jsou obvykle právnícké osoby, které nejsou stálými rozhodčími soudy, jež se zabývají organizováním rozhodčího řízení ad hoc, mají z této činnosti ekonomický prospěch a jako rozhodce jmenují opakovaně osoby, s nimiž mají dlouhodobé vztahy a poskytují jim při jejich rozhodovací činnosti servis. Obvykle jsou přitom navázány na podnikatele (jejich právní zástupce), kteří jim fakticky dávají práci tím, že do svých smluv začleňují rozhodčí doložky, v nichž pověřují rovněž opakovaně tuto právníckou osobu výběrem rozhodce.“¹⁷³

K výše uvedenému je vhodné definovat pojmy nezávislosti a nestrannosti. Zatímco nestrannost znamená zákaz ovlivňování ze strany kohokoliv, nezávislost znamená „nepodřízenost soudce při rozhodování komukoliv jinému.“¹⁷⁴

Pokud jde o soudcovskou nezávislost, ta bude především záviset na nezávislosti na ostatních složkách státní moci. Pro nezávislost rozhodce bude stěžejní nezávislost ekonomická (nesledovat majetkový prospěch ani jedné ze stran), subordinální (nepodřízenost jiné osobě např. vztah a zaměstnanec zaměstnavatele) a osobní.¹⁷⁵

Dané problematice přitom soudní soustava dlouho nevěnovala takovou pozornost. Do širšího povědomí veřejnosti se dostalo až díky medializaci¹⁷⁶ usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. srpna 2017, č.j. 28 Co 263/2017-103. V rámci tohoto řízení Krajský soud v Praze zjistil, že v seznamu rozhodců předmětné rozhodčí smlouvy byla uvedená i rozhodkyně JUDr. Eva Vaňková, která v řízeních zahájených oprávněnou jako žalobcem, v posledních letech rozhodla tisíce sporů, (k srpnu 2016 cca 27.700) s celkovou odměnou cca 30.000.000,- Kč a taktéž rozhodce Mgr. Jan Fišer, který od roku 2009 rozhodoval stovky sporů ročně s odměnou v řádu statisíců Kč ročně. Z výše uvedeného poté Krajský soud v Praze dovodil zjevnou ekonomickou závislost obou rozhodců na oprávněné. Krajský soud v Praze poté dále dovodil, že právě ekonomická závislost rozhodce nepochybně motivuje rozhodovat tak, aby jim oprávněná nadále své spory svěřovala, čemuž odpovídá i obsah rozhodčího nálezu. Zatímco těchto důsledků si oprávněná i rozhodci museli být vědomi předem, povinná si jich mohla být vědoma jen stěží,

¹⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014

¹⁷⁴ DOBIÁŠ, Petr et. al. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk., 2013, 19 s. ISBN 80-738-0468-9.

¹⁷⁵ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2004, 112-113 s. ISBN 80-717-9873-8

¹⁷⁶ Soud dal ránu byznysu s dluhy. *Novinky.cz* [online]. BORGIS, 2019, 8.9.2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/448614-soud-dal-ranu-byznysu-s-dluhy.html>

neboť žádná informace v tomto směru nebyla v rozhodčí smlouvě uvedena a ani při uzavírání rozhodčí smlouvy nebyla sdělena.¹⁷⁷

Krajský soud v Praze ve svém odůvodnění přitom dále odkázal i na rozhodnutí dalších soudů (např. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. února 2017, č.j. 22 C 438/2016-97 nebo rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 31. srpna 2011, č.j. 38 ICm 178/2010-77), vzhledem k tomu, že i jiné soudy shledaly ekonomickou závislost dalších rozhodců uvedených v rozhodčí smlouvě na oprávněné.

Právě v uvedeném rozsudku ze dne 31. srpna 2011, č.j. 38 ICm 178/2010-77 Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci přitom již v roce 2011 dospěl k závěru, že osoby rozhodců uvedené v rozhodčích doložkách jsou vybrány pouze věřitelem a dlužník při uzavírání dohody žádnou možnost nominovat vlastního rozhodce nemá, resp. při uzavření smlouvy o úvěru nemá možnost donutit věřitele k vypuštění rozhodčí doložky. Rozhodčí doložka je tak věřitelem dlužníku fakticky vnučena, přičemž osoby uvedené v rozhodčí doložce poté v případě sporu opakovaně rozhodují spory věřitele s dlužníky a za toto rozhodování jim přísluší odměna, což samo o sobě vzbuzuje pochybnost o nestrannosti uvedených osob. Z těchto důvodů Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci v rozsudku ze dne 31. srpna 2011, č.j. 38 ICm 178/2010-77 konstatoval, že: *„Lze uzavřít že takto formulovaná rozhodčí doložka zakomponována předem do smluvních ujednání, kterou nemá možnost dlužník ovlivnit, je nerovnovážným ujednáním stanoveným v neprospěch dlužníka a jako takové je soudem shledáno neplatné, v důsledku čehož je nutno pohlížet na rozhodčí nálezy vydané rozhodci Mgr. Landsmannem či Mgr. Fischerem jako na nicotné.*¹⁷⁸

Zejména z výše uvedených důvodů dospěl Krajský soud v Praze k závěru, že v části rozhodčí smlouvy jde o ujednání příčící se dobrým mravům, což činí právní jednání jako celek absolutně neplatným podle ust. § 588 OZ a: *„bylo proto na místě exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. zastavit.*“¹⁷⁹

S výše uvedenými názory se autor práce do značné míry ztotožňuje, jelikož nelze srovnávat postavení soudce a rozhodce. Pokud by totiž věc rozhodoval soud, potažmo soudce, byla by jeho

¹⁷⁷ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. srpna 2017, č.j. 28 Co 263/2017-103

¹⁷⁸ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 31. srpna 2011, č.j. 38 ICm 178/2010-77

¹⁷⁹ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. srpna 2017, č.j. 28 Co 263/2017 - 103

věcná příslušnost určena postupem podle ust. § 9 a 9a o.s.ř. a místní příslušnost podle ust. § 84 a následujících o.s.ř. Konkrétně který soudce by věc následně rozhodoval, by vyplývalo z rozvrhu práce daného soudu, který by byl pro účastníky neznámý. Účastník řízení by si tedy nemohl vybrat soudce, který jeho věc bude projednávat, a to na rozdíl právě od rozhodčího řízení, kde je to oprávněný, jímž je často „velký“ věřitel, který si vybere rozhodce, který jeho věc bude rozhodovat.

Na základě výše uvedeného rozhodnutí je proto možné, že i další klienti, zejména úvěrových společností, budou žádat o zastavení probíhajícího výkonu rozhodnutí resp. exekuce.¹⁸⁰

K těmto závěrům se však Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 23. ledna 2018, č.j. 20 Cdo 4022/2017-124, vyjádřil v tom smyslu, že aby šlo o ekonomickou závislost, muselo by se jednat o ekonomický vztah bezprostřední a přímý,¹⁸¹ když k dané problematice poznamenal, že námitku ekonomické závislosti je však možné ztotožnit jen: *„s ekonomickým vztahem bezprostředním a přímým , tj. pakliže rozhodce např. současně působí jako zaměstnanec jedné ze stran rozhodčí smlouvy, jako obchodní partner, potažmo jako kolega v zaměstnaneckém či obdobném poměru, a nelze jej tedy spatřovat jen v tom, že rozhodci vzhledem ke každé jím vyřízené věci vzniká nárok na odměnu. V opačném případě by totiž mohla být, a to by bylo v úplnosti zcela nepřijatelné, totožná námitka vznášena i vůči stálým rozhodčím soudům, jež ostatně taktéž mohou strany sporu do rozhodčích doložek navrhopat opakovaně, což její relevanci zjevně vylučuje.“*¹⁸²

V citovaném usnesení však Nejvyšší soud ČR vrátil věc exekučnímu soudu k dalšímu řízení, jelikož rozhodnutí pomíjí významné právní aspekty, což v důsledku znamená, že je i nesprávné, a bude proto na exekučním soudu, aby nejprve znovu úplně zjistil skutkový stav věci a zejména zhodnotil všechny specifické okolnosti daného případu.

V usnesení sp. zn. 20 Cdo 4022/2017-124 totiž Nejvyšší soud ČR dále judikoval, že: *„Ačkoli tedy neplatnost smlouvy hlavní (úvěrové) sama o sobě nezpůsobuje neplatnost smlouvy rozhodčí (viz shora citovaný rozsudek ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005), a ačkoli ani*

¹⁸⁰ Ekonomicky závislý rozhodce není nezávislý rozhodce. *Kučera & Associates advokátní kancelář* [online]. ©2018, 23.2.2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.kuceralegal.cz/blog/2018/02/23/ekonomicky-zavisly-rozhodce-neni-nezavisly-rozhodce/>

¹⁸¹ Ekonomická závislost rozhodců ve světle aktuální judikatury. *EPRAVO.CZ* [online]. ©1999-2019, 18.5.2018 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.kuceralegal.cz/blog/2018/02/23/ekonomicky-zavisly-rozhodce-neni-nezavisly-rozhodce/>

¹⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. ledna 2018, č.j. 20 Cdo 4022/2017-124,

neplatnost rozhodčí smlouvy není v daném případě odvoditelná ze samotného jejího obsahu (viz závěry výše), nelze ve smyslu v předchozím zaznamenaných právních názorů opomenout uvážit, zda obojí ve svém celku (jak obsahovém tak procedurálním) není postiženo stigmatem kolize se zde rozhodnými dobrými mravy (§ 580 o. z.), resp. se zákonnými principy ochrany spotřebitele (coby slabší strany). Na tomto místě tak do hry vstupují i specifické okolnosti podoby konkrétních závazků dlužníka, včetně těch, jež mají sankční povahu, zakomponované do úvěrové smlouvy (viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1387/2016 výše).“¹⁸³

V odkazovaném usnesení ze dne 28. února 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016 pak Nejvyšší soud ČR uzavřel, že: „*pro závěr, zda je úvěrová smlouva neplatná (a proto je neplatná rozhodčí smlouva a není dána pravomoc rozhodce) ve smyslu citovaných nálezů Ústavního soudu, je třeba zkoumat, za jakých okolností byla uzavřena, a to za pomoci kritérií judikaturou Nejvyššího soudu vytyčených ve vztahu k smluvní pokutě, úrokům, zajištění pohledávky apod. Současně je nezbytné zohlednit i konkrétní okolnosti, za kterých byla úvěrová smlouva uzavírána.*“¹⁸⁴

Se závěrem, že soud je především v každém jednotlivém případě povinen zohlednit specifické okolnosti případu, se poté autor práce v plném rozsahu ztotožňuje. Tento princip je totiž v zásadě princip volného hodnocení důkazů, tedy že soud sice hodnotí každý důkaz jednotlivě, ale je povinen je taktéž hodnotit ve vzájemných souvislostech.

Dle aplikace infosoud je však exekuční soud od okamžiku vrácení spisu (únor 2018) ve věci nečinný, z čehož vyplývá, že výsledek daného případu zůstává prozatím nevyřešený.

Pokud se však soudy specifickými okolnostmi daného případu pečlivě zabývaly, zejména ve svém souhrnu, pak dle názoru autora dospěly spíše k závěru, že ekonomická podjatost rozhodce není dána, a to ani ve spojení s dalšími skutečnostmi, a to i přesto, že se totožný rozhodce vyskytoval v rozhodcích doložkách věřitele v řádech tisíců.¹⁸⁵

¹⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. ledna 2018, 20 Cdo 4022/2017-124

¹⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. února 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016

¹⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. srpna 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018

8.2. Vliv slovenské judikatury na rozhodčí řízení

Vzhledem k tomu, že dle názoru autora je slovenská právní úprava o poznání podrobnější, komplexnější a zejména neponechává takový prostor pro různé výklady daných ustanovení, pak i vliv judikatury (resp. zásahy soudů) není na území Slovenska natolik zásadní jako je tomu v případě České republiky a nemá na vývoj rozhodčího řízení takový vliv.

Pokud jde o ekonomickou nezávislost rozhodce, pak autor práce nezaznamenal, že by se slovenské soudy, resp. Nejvyšší soud SR touto problematikou zabýval obdobně, jako se jí zabývají soudy české, resp. Nejvyšší soud ČR.

Ani výše uvedené však neznamená, že by judikatura slovenských soudů byla na vývoj rozhodčího řízení zcela bez vlivu.

Autor považuje za důležité zmínit zejména judikaturu, která se týkala spotřebitelských sporů. Slovenská judikatura totiž dospěla k závěru, že pokud rozhodčí doložka ve spotřebitelských sporech není sjednána samostatně, ale je pouze součástí formulářové smlouvy, jejíž znění spotřebitel fakticky nemohl ovlivnit, je ujednání takové rozhodčí doložky nepřiměřenou (nekalou) smluvní podmínkou, a to jednak s poukazem na ust. § 52 a násl. občianskeho zákonníka, jakož i s poukazem na Směrnici rady 93/13EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. K výše uvedeným závěrům pak dospěl Nejvyšší soud SR např. v usnesení ze dne 30. dubna 2013, sp. zn. 5 Cdo 375/2012, jakož i v dalších usneseních¹⁸⁶ a k těmto závěrům se přihlásil i Ústavný soud SR.¹⁸⁷ Předmětná judikatura je však již dle názoru autora překonaná, jelikož od 1. ledna 2015 je spotřebitelské rozhodčí řízení upraveno samostatným zákonem, včetně odlišných a přísnějších požadavků, které jsou ZSRK kladeny na rozhodčí smlouvu.

Dalším z pohledu autora zajímavým příkladem, kdy slovenská judikatura svým restriktivním výkladem ovlivnila rozhodčí řízení, je např. usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 2 Cdo 245/2010, které se týká formy rozhodčí smlouvy. V tomto usnesení Nejvyšší soud SR dospěl k závěru, že: *„Na základe VOP bolo potrebné ustáliť, či možno považovať uvedené VOP za rozhodcovskú doložku k zmluve. Dovolací súd má za to, že úprava obsiahnutá v*

¹⁸⁶ např. Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 10. října 2012, sp. zn. 6 Cdo 105/2011, Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 24. dubna 2017, sp. zn. 3 Cdo 1303/2015, Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 20. prosince 2012, sp. zn. 4 Cdo 210/2012, Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 18. září 2012, sp. zn. 5 Cdo 230/2011

¹⁸⁷ Usnesení Ústavného soudu SR ze dne 24. února 2012, sp. zn. IV ÚS 55/2011

zákoně o rozhodcovskom konaní o úprave formy rozhodcovskej zmluvy v § 4 je striktná bez možnosti extenzívneho výkladu a formálna podmienka písomnej formy v danom prípade dodržaná nebola. Ako vyplýva z obsahu zmluvy o úvere a z pripojených VOP nie zrejmé, že by spĺňali náležitosti, ktoré vyžaduje zákon, teda že by došlo k podpisu uvedených všeobecných obchodných podmienok spoločnosti obidvoma sporovými stranami, čím by založili rozhodcovskú doložku“ a ďalej „Nie je obvyklé prílohou k hlavnej zmluve uzatvárať rozhodcovskú doložku, obsah ktorej je obsiahnutý len v prílohe vo všeobecných obchodných podmienkach, bez jednoznačnej zmienky v hlavnej zmluve.“¹⁸⁸

Tímto usnesením tak Najvyšší súd SR v podstate rozhodl, že rozhodčí doložka obsažená ve VOP, na které hlavní smlouva sice odkazovala, ale nebyly samostatně podepsané, je neplatná. Pokud však jde o závěr, že úprava ZRK ohledně formy rozhodčí smlouvy je striktní a bez možnosti extenzivního výkladu, pak tento závěr nebyl Nejvyšším soudem SR jakkoliv odůvodněný a nebyl ani podpořený žádným, např. gramatickým výkladem. Obdobné platí i o závěru, že není obvyklé uzavírat rozhodčí doložku prostřednictvím odkazu na VOP, bez toho aniž by o tom byla zmínka v hlavní smlouvě. Autor poté nemá za to, že by uzavírání rozhodčích doložek prostřednictvím VOP bylo jakkoliv neobvyklé, a to jak na území České, tak i Slovenské republiky. O tom svědčí i skutečnost, že: „*Všetky banky na Slovensku sú podľa § 93b zákona o bankách povinné ponúkať svojim klientom (spotrebiteľom aj ne-spotrebiteľom) návrh na uzavretie rozhodcovskej doložky.*“¹⁸⁹ Z výše uvedených důvodů proto autor nepovažuje toto usnesení za správné, a to i s ohledem např. na čl. 7 Vzorového zákona UNCITRAL, který připouští, aby byla rozhodčí doložka platně sjednaná odkazem na VOP. Ze Vzorového zákona UNCITRAL přitom vychází jak ZRR, tak i ZRK, jak již bylo v práci uvedeno.

I tato judikatura je již však dle názoru autora překonaná, jelikož v souvislosti s přijetím zákona č. 336/2014 Z.z.¹⁹⁰ byl s účinností od 1. ledna 2015 do ust. § 4 ZRK vložen nový odstavec 4, který stanovuje, že: „*Odkaz v zmluve alebo v písomnej komunikácii strán na akýkoľvek dokument obsahujúci rozhodcovskú doložku sa považuje za písomnú rozhodcovskú zmluvu, ak sa takýmto odkazom má podľa vôle strán stať rozhodcovská doložka súčasťou*

¹⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 2 Cdo 245/2010

¹⁸⁹ GYARFAS, Juraj. *Je platná rozhodcovská doložka vo všeobecných obchodných podmienkach?* [online]. 9.4.2012 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.lexforum.cz/386>

¹⁹⁰ Zákon č. 336/2014 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

zmluvy.¹⁹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 336/2014 Z.z.,¹⁹² k tomu poté výslovně uvádí, že: „V novom odseku 4 sa v súlade s čl. 7(6) Modelového zákona vyslovene uvádza, že rozhodcovská doložka môže byť do zmluvy zahrnutá aj odkazom, jej znenie nemusí byť v zmluve priamo obsiahnuté. Ustanovenie pritom neustanovuje osobitné pravidlo inkorporácie rozhodcovskej doložky.“¹⁹³

I přesto, že se k závěrům uvedeným v usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 2 Cdo 245/2010 přihlásil i po 1. lednu 2015 např. Krajský soud v Prešově ve svém usnesení ze dne 19. dubna 2016, sp. zn. 19 CoE/42/2016, autor práce nemá za to, že by se mělo jednat o rozhodnutí jakkoliv přelomové, jelikož se jedná o rozhodnutí ojedinělé. V dané věci se navíc jednalo o spotřebitelskou věc.

8.2.1. Problematika jmenování rozhodce

Pokud jde o ustanovení rozhodce třetí osobou, tedy prostřednictvím tzv. *appointing authority*, ZRK v ust. § 8 stanovuje, že smluvní strany se mohou dohodnout na osobě rozhodce anebo na postupu jeho dodatečného ustanovení. Toto ustanovení je sice v zásadě obdobné jako ust. § 7 ZRŘ, které se v České republice stalo předmětem sporů, ovšem ust. § 6 odst. 3 ZRK dále stanovuje, že rozhodce může být ustanoven právě stranami vybranou právnickou nebo fyzickou osobou. Takováto vybraná osoba je poté při výběru povinna jednak přihlédnout ke kvalifikaci rozhodce a dále musí přihlédnout ke všem okolnostem, které zabezpečí ustanovení nezávislého a nestranného rozhodce.

Požadavek nezávislosti a nestrannosti se tedy i ve Slovenské právní úpravě uplatní i na vybranou osobu (tzv. *appointing authority*), ovšem právním následkem porušení této povinnosti při výběru rozhodce není neplatnost rozhodčí smlouvy, ale jen možnost namítat postup ustanovení rozhodce. S ohledem na tuto skutečnost se proto nemá následovat: „*tá časť českej judikatury, podľa ktorej táto vada bez ďalšieho spôsobuje aj neplatnosť rozhodcovskej*

¹⁹¹ ust. § 4 odst. 4 Zákona č. 244/2002 Z.z., o rozhodcovskom konaní

¹⁹² Zákon č. 336/2014 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

¹⁹³ Zákon č. 336/2014 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 371/2004 Z.z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov: dôvodová správa [online]. Bratislava: Vláda Slovenskej republiky, (20.8.2014) [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=403099>

*zmluvy.*¹⁹⁴ Je tomu tak proto, že slovenský zákonodárce výslovně rozlišuje vybranou osobu a stálý rozhodčí soud a výslovně pak připouští existenci vybrané osoby a přiznává jí některé oprávnění při výběru osoby rozhodce. ZRK poté ani nevylučuje, že vybranou osobou bude i subjekt, který plánuje působit jako vybraná osoba profesionálně a proto dává k dispozici seznam osob, ze kterého bude rozhodce nakonec vybrán, případně zveřejní postupy, kterými se bude při jejich ustanovování řídit. Výše uvedenému pak nebrání ani to, že vybraná osoba nebude mít možnost vytvářet vnitřní předpisy jako stálý rozhodčí soud a nebude mít ani jiné jeho pravomoci. Z výše uvedených důvodů proto: „*Rozdielnosť českej a slovenskej úpravy, ako aj konceptuálne postavenie vybranej osoby v slovenskej úprave rozhodcovského konania vylučuje možnosť prevziať závery tohto prúdu českej judikatúry.*“¹⁹⁵

Z tohoto důvodu má autor práce za to, že i pokud se v minulosti objevily určité výkladové nejasnosti ohledně jednotlivých ustanovení ZRK, resp. ZSRK, byly již překonány, a to jednak přijatými novelizacemi a dále přijetím ZSRK. V současné době tak dle názoru autora probíhá rozhodčí řízení na území Slovenské republiky v zásadě plynule a bez větších vlivů judikatury do výkladu jednotlivých ustanovení ZRK resp. ZSRK.

Do podobného stavu pak bude muset české rozhodčí řízení v budoucnosti teprve dospět poté, co dojde k definitivnímu rozřešení otázky způsobu ustanovení osoby rozhodce zejména s ohledem na postavení tzv. *appointing authority* a dále ohledně otázky ekonomické podjatosti rozhodce.

Přáním autora poté je, aby k tomu došlo co nejdříve a všechny strany se tak mohly soustředit především na projednání věci samé a nemusely se zabývat procesními otázkami, které s tím nesouvisí.

¹⁹⁴ GYARFÁŠ, Juraj, ŠTEVČEK, Marek a kol. *Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár.* 1. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2016, 178 s. ISBN 978-80-7400-636-4

¹⁹⁵ GYARFÁŠ, Juraj, ŠTEVČEK, Marek a kol. *Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár.* 1. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2016, 179 s. ISBN 978-80-7400-636-4

Závěr

Jak je již z jednotlivých kapitol a zejména pak těch věnovaných slovenské právní úpravě patrné, autor hodnotí slovenskou právní úpravu rozhodčího řízení oproti té české výrazně kladněji. Je tomu tak především proto, že slovenská právní úprava je dle názoru autora o poznání podrobnější, více rozpracovaná, komplexnější a neponechává takový prostor pro různé výklady daného ustanovení. Výše uvedené poté platí jak o ZRK, tak o ZSRK. V neposlední řadě je tomu tak proto, že když vyvstalo potenciaální riziko zneužití rozhodčího řízení v neprospěch spotřebitele, slovenský zákonodárce se vydal cestou přijetí samostatného zákona, který upravuje spotřebitelské rozhodčí řízení speciálně, a jsou zde tato rizika v odpovídajícím rozsahu ošetřena. Byť je takovýto přístup jistě o poznání komplikovanější a náročnější (např. v podobě přípravy ZSRK, který je poměrně rozsáhlý), autor ho hodnotí o poznání pozitivněji nežli přístup českého zákonodárce, který projednání spotřebitelských sporů prostřednictvím rozhodčího řízení zakázal bez dalšího.

Autor samozřejmě vnímá evropský, ale zejména národní trend v ochraně spotřebitele, který se neprojevuje pouze v oblasti rozhodčího řízení, ale např. i v oblasti exekuční či insolvenční. I přesto k tak razantnímu opatření, jakým je úplné vyloučení arbitrability spotřebitelských sporů nepřistoupila téměř žádná evropská země.

Autor má poté za to, že stát by měl spíše nežli určité podnikání či právní jednání paušálně zakazovat, dbát více na osvětu, finanční a právní gramotnost a na to, aby spotřebitelé nebyli bráni za osoby bez vlastního rozumu a odpovědnosti, které je třeba chránit za každou cenu. Opačný přístup by Českou republiku z pohledu autora mohl vrátit k pojetí práva před rok 1989, kde to byl především stát, který se o občany staral od narození až do smrti.

Z pohledu autora bychom přitom měli právní úpravou spíše směřovat k národu vzdělaných lidí, kteří jsou si vědomi svých práv, ale i povinností, kde se respektuje princip autonomie vůle a kde si každý svým právním jednáním utváří svůj osud, to vše samozřejmě při zachování respektu k ochraně slabší smluvní strany.

Jistým pozitivem vyloučení arbitrability spotřebitelských sporů může být alespoň skutečnost, že rozhodčí řízení by se tím mohlo vymanit z neustálé kritiky laické, ale i odborné veřejnosti, což by ve výsledku mohlo vést ke zlepšení reputace rozhodčího řízení a mohlo by se tak častěji

začít využívat alespoň ve sporech obchodních. Vzhledem k tomu, že v nejnovějších rozhodnutích zejména Ústavního soudu ČR již lze spatřovat pozitivnější závěry ve vztahu k rozhodčímu řízení, autor doufá, že se rozhodčímu řízení v budoucnosti podaří oprostít od negativní minulosti a toto řízení se stane důvěryhodným prostředkem pro řešení co možná nejširšího okruhu alespoň nespotřebitelských sporů a současně se tak navrátí ke své hlavní zásadě, tedy autonomie vůle. V tomto ohledu autor souhlasí, že: „*Jaká bude pověst rozhodčího řízení v České republice, taková bude pověst celé naší republiky.*“¹⁹⁶

Pokud by se však český zákonodárce rozhodl, že spotřebitelské spory budou v rozhodčím řízení v budoucnosti znovu projednatelné, dle názoru autora by se ZSRK mohl bez obav inspirovat. Mohl by tak využít toho, že Česká republika má z důvodu společné historie ke Slovenské republice stále velmi blízko, není zde jazyková bariéra, a pokud se tedy nějaký právní instrument v jedné z těchto zemí osvědčí, je možné, resp. velmi pravděpodobné, že se osvědčí i v té druhé. Obdobné může platit např. o novém Civilnom sporovom poriadku, účinném od 1. července 2016, když v České republice stále platí o.s.ř., z roku 1963, a obráceně o OZ, když na území Slovenské republiky stále platí Občiansky zákonník z roku 1964.

¹⁹⁶ POHL, Tomáš. Otazníky v řízení před rozhodci. *Právní rádce* [online]. *Economia*, ©1996-2019, 26. 5. 2010 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://pravniciradce.ihned.cz/c1-43823670-otazniky-v-rizeni-pred-rozhodci>

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

JANKŮ, Martin. *Rozhodčí řízení: Alternativní způsoby rozhodování sporů*. První vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015, ISBN 978-80-7408-111-8

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, ISBN 978-80-7478-004-2

LISSE, Luděk. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde Praha, 2012, ISBN 978-80-7201-874-1

WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9 aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-298-1

SCHELLE, Karel a SCHELLEOVÁ, Ilona. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Vyd. 1. Praha: EUROLEX Bohemia, 2002, ISBN 80-864-3219-X

GYARFÁŠ, Juraj, ŠTEVČEK, Marek a kol. *Zákon o rozhodcovském konaní. Komentár*. 1. Vyd. 1. Praha: C.H.Beck, 2016, ISBN 978-80-7400-636-4

BLACKABY, Nigel. and PARTASIDES Constantine. with REDFERN Alan., and HUNTER, Martin., *Redfern and Hunter on International Arbitration. Student Version*, Fifth edition, Oxford: Oxford University Press, 2009, ISBN 978-0-19-955718-9

RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*: 1 vydání. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003, ISBN 80-86473-51-1

KLEIN, B. *Pozapomenuté výhody rozhodčího řízení*. Právní fórum, 2008, 4/2008,

BĚLOHLÁVEK, A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-807179-342-7

PICHT, Jan. *Alternativní způsoby řešení sporů v pracovněprávních vztazích – minulost, současnost a budoucnost*. Právní rozhledy. Praha: C.H.Beck, 2013, č. 21, ISSN 1210-6410

OLÍK, M., MAISNER, M., POKORNÝ, R., MÁLEK, P., JANOUŠEK, M.: *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, ISBN 978-807552-736-3

ŠTEVČEK, Marek a Tomáš GÁBRIŠ. *Reforma rozhodcovského konania v Slovenskej republike s osobitým zreteľom na tzv. obchodnú arbitráž*. In: *Justičná revue č. 4*. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR, 2015

SEDLÁČEK, Vojtěch. *Rozhodčí řízení v československém zahraničním obchodě*. Praha: Československá obchodní a průmyslová komora, 1982

ONDŘEJ, Jan a kolektiv. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele: ekonomické, právní a sociální aspekty*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2013, ISBN 978-80-7400-446-9

ROZEHNALOVÁ, Naděžda a Jan HAVLÍČEK. *Rozhodčí smlouva a rozhodci ve světle některých rozhodnutí ...aneb quo vadis...?* Právní fórum, Praha: Wolters Kluver ČR, a. s., 2010, roč. 2010, č. 3, ISSN 1214-7966.

DOBIÁŠ, Petr et. al. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk., 2013, ISBN 80-738-0468-9.

RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2004, ISBN 80-717-9873-8

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Status Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) [online]. United Nations Commission on International Trade Law [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/arbitration/NYConvention_status.html

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 420/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států [online]. Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 1992 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=1992s420>

UNCITRAL Arbitration Rules: GENERAL ASSEMBLY RESOLUTION 31/98. *United Nations Commission On International Trade Law* [online]. UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW (UNCITRAL), 1976 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/arb-rules.pdf>

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985: With amendments as adopted in 2006 [online]. Vienna, Austria: UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW, 2008 [cit. 2019-03-09]. ISBN 978-92-1-133773-0. Dostupné z: https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf

TRNKA, Filip. K výkonu cizích rozhodčích nálezů, aneb přišel jsem, viděl jsem, uznal jsem a vykonal jsem. *EPRAVO.CZ* [online]. ©1999-2019, 9. 8. 2012 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-vykonu-cizich-rozhodcich-nalezu-aneb-prisel-jsem-videl-jsem-uznal-jsem-a-vykonal-jsem-84725.html>

PAVELKA, Martin. Rozhodčí řízení před tzv. rozhodčími centry. *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2005, 2005(7-8), 58 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2005/BA_05_7_8.pdf

LISSE, Luděk. K problematice arbitrážních center. *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2006, 2006(1), 40-43 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2006/BA0601_merged.pdf

Výhody rozhodčího řízení [online]. [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.spotřebitelskyrozhodce.cz/vyhody-rozhodciho-rizeni/>

Sazebníky nákladů rozhodčího řízení. *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky* [online]. Praha 1, 2019, 2019 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.soud.cz/sazebniky>

Diag Human podá kasační žalobu. Zastavení exekuce na Česko se jí nelíbí. Týden [online]. 2019, 22.11.2012 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/diag-human-poda-kasacni-zalobu-zastaveni-exekuce-na-cesko-se-ji-nelibi_253089.html

MACKOVÁ, Alena. Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu. *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2016, 2016(1-2), [cit. 2019-03-10]. ISSN 1210-6348.

Dostupné z: http://www.bulletinadvokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2016/BA_1-2_2016_web.pdf

Vládní návrh zákona ze dne 1994, o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: důvodová zpráva. *PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna* [online]. 1994 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t113600.htm>

Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony: důvodová zpráva. *PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY Poslanecká sněmovna* [online]. Praha, 18.5.2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=371&CT1=0>

Otazníky v řízení před rozhodci. *Právní rádce* [online]. Praha: Economia, ©1996-2019, 26.5.2010 [cit. 2019-03-09]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-43823670-otazniky-v-rizeni-pred-rozhodci>

Rozhodčí soud při IAL SE [online]. Praha, ©2019 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z <http://www.rozhodcisoud.net/>

Stenoprotokol z 19. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 17. června 2011. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha, 2011, 17.6.2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/019schuz/s019253.htm#r2>

Stenoprotokol z 25. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 25. října 2011. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha, 2011, 25.10.2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025025.htm>

Stenoprotokol z 44. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ze dne 19. dubna 2016. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. Praha, 2016, 19.4.2016 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/044schuz/s044178.htm#r6>

Vládný návrh zákona o rozhodcovském konaní: důvodová správa [online]. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, **2001**(7914) [cit. 2019-03-09]. Dostupné z <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=407369>

Zákon č. 336/2014 Z.z., ktorým sa mení a doplňa zákon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 371/2004 Z.z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov: dôvodová správa [online]. Bratislava: Vláda Slovenskej republiky, (20.8.2014) [cit. 2019-03-09].

Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=403099>

Uznesenie Ústavnoprávneho výboru Národnej rady Slovenskej republiky ze dne 7. října 2014 k zákonu č. 336/2014 Z. z. [online]. Bratislava: Národná rada Slovenskej republiky, (7.10.2014) [cit. 2019-03-09].

Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=405148>

Návrh zákona o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov: dôvodová správa [online]. Bratislava: Vláda Slovenskej republiky, (20.8.2014) [cit. 2019-03-09].

Dostupné z: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=403111>

Zoznam rozhodcov oprávnených rozhodovať spotrebiteľské spory. *MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR* [online]. Bratislava, ©2011 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Registre/Zoznamy-vedene-MS-SR/Rozhodcovske-sudy-spotrebiteľske-spory/Zoznam-rozhodcov.aspx>

Stále rozhodcovské súdy oprávnené rozhodovať spotrebiteľské spory. *MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR* [online]. Bratislava, ©2016, 09.01.2018 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <https://obcan.justice.sk/infosud-registre/-/isu-registre/zoznam/srSudS>

KAŠPAR, Martin. Lze sankcionovat neukládání rozhodčích nálezů rozhodci k úschově obecnému soudu?. *PRÁVO: ČASOPIS PRO PRÁVNÍ TEORII A PRAXI* [online]. 2008, 2008(1), [cit. 2019-03-10].

Dostupné z:

http://student.ustavprava.cz/upload/oldfiles/files/casopis/2008/1_2008/CLANEK_Lze_sankcionovat_neukladani_rozhodcich_nalezu_rozhodci_k_uschove_obecnemu_soudu.pdf

POPOV, Simeon. *Osoba Rozhodce*. Bulletin advokacie [online]. Praha: Česká advokátní komora, 2006, 2006(6), [cit. 2019-03-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/files/855/BA0606.pdf>

HROMADOVÁ, Andrea. *Rozhodčí řízení v České republice: diplomová práce* [online]. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 14.9.2015 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/144571/>

DUŠEK, Lukáš. *Vnitrostátní rozhodčí řízení v České republice*. Praha. 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta.

Dostupné z <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/102093>

SVATOŠ, Martin. Pokyny pro střet zájmů v mezinárodní arbitráži. *JUDr. Martin Svatoš, Ph.D.* [online]. ©2012-2018, 22.5.2004 [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.forarb.com/wp-content/uploads/2012/02/IBA-Pokyny-pro-stret-zajmu-v-mezinarodni-arbitrazi.pdf>

RABAN, Přemysl. Autorizovaní rozhodci nebo adjudikátoři? Je efektivně zajištěna spravedlnost ve spotřebitelských vztazích?. *Bulletin advokacie [online]*. Praha: Česká advokátní komora, 2010, 2010(6), 15-21 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.bulletin-advokacie.cz/assets/zdroje/casopis/2010/BA_06_web.pdf

Soud dal ránu byznysu s dluhy. *Novinky.cz [online]*. BORGIS, 2019, 8.9.2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/448614-soud-dal-ranu-byznysu-s-dluhy.html>

Ekonomicky závislý rozhodce není nezávislý rozhodce. *Kučera & Associates advokátní kancelář [online]*. ©2018, 23.2.2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.kuceralegal.cz/blog/2018/02/23/ekonomicky-zavisly-rozhodce-neni-nezavisly-rozhodce/>

Ekonomická závislost rozhodců ve světle aktuální judikatury. *EPRAVO.CZ [online]*. ©1999-2019, 18.5.2018 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <http://www.kuceralegal.cz/blog/2018/02/23/ekonomicky-zavisly-rozhodce-neni-nezavisly-rozhodce/>

GYARFAS, Juraj. *Je platná rozhodcovská doložka vo všeobecných obchodných podmienkach?* [online]. 9.4.2012 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <http://www.lexforum.cz/386>

POHL, Tomáš. Otazníky v řízení před rozhodci. *Právní rádce [online]*. Economia, ©1996-2019, 26. 5. 2010 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-43823670-otazniky-v-rozeni-pred-rozhodci>

3. Seznam použitých právních předpisů

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 176/1964 Sb., o Evropské úmluvě o obchodní arbitráži

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 209/1993 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a úpravě některých právních vztahů v občanských trestních věcech

Zákon České národní rady č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů

Příloha k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Zákon č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekonstrukce soukromého práva

Zákon č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

Zákon č. 230/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

Zákon č. 521/2005 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov

Zákon č. 71/2009 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení zákona č. 521/2005 Z. z. a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 125/2016 Z.z., o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 218/1996 Z.z., o rozhodcovskom konaní

Zákon č. 335/2014 Z.z., o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovskom konaní

Zákon č. 200/1990 Sb., o prešupcích

Zákon č. 373/2018 Z.z., ktorým sa mení a dopľňa zákon č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopľňajú niektoré zákony

Zákon č. 336/2014 Z.z., ktorým sa mení a dopľňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

4. Seznam použité judikatury

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 23. března 2011, sp. zn. 17 Co 110/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2009, sp. zn. 33 Cdo 2675/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. září 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze 17. června 1998, Cpjn 19/98

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. září 2008, č.j. 27 Co 356/2008-63

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 111/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. září 2012, sp. zn. 32 Cdo 4061/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. března 2014, sp. zn. 23 Cdo 3958/2013

Rozsudek Najvyššího súdu SR ze dne 11. prosince 2013, sp. zn. 1 Cdo 156/2011

Rozhodčí nález Rozhodčího soud při IAL SE ze dne 22. října 2009, sp. zn. 222/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne ze dne 30. října 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. září 2005 sp.zn. 20 Cdo 168/2005

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. července 2014, sp. zn. III ÚS 2407/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. listopadu 2014, sp. zn. 21 Cdo 3670/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. ledna 2012, sp. zn. 20 Cdo 4394/2011

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. března 2015, sp. zn. 9 Co 672/2014-195

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. července 2013 sp. zn. 31 Cdo 958/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. listopadu 2015, sp. zn. 23 Cdo 2317/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. prosince 2016 sp. zn. 23 Cdo 3022/2016

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 31. října 2016, sp. zn. IV. ÚS 2524/16

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. června 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. dubna 2007, sp. zn. 20 Cdo 1592/2006,

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. května 2007, sp. zn. 20 Cdo 2726/2006,

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. května 2007, sp. zn. 20 Cdo 1987/2006

Usnesení Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 2. července 2012, č. j. 9 EXE 418/2011-24

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. dubna 2007, sp. zn. 32 Odo 1528/2005

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. září 1998, sp. zn. 24 Co 290/98

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. července 2008, sp. zn. 32 Odo 2282/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. ledna 2009, sp. zn. 2312/2007

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. prosince 2010, sp. zn. III. ÚS 1275/10

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. prosince 2014, sp. zn. 23 Cdo 2622/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. června 2016, sp. zn. 20 Cdo 5647/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 2504/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. prosince 2014, sp. zn. 21 Cdo 4529/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. února 2007, sp. zn. II ÚS 490/02

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. července 2017 sp.zn. IV ÚS 3168/16

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. ledna 2019, sp. zn. III. ÚS 1336/18

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 2504/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. prosince 2014, sp. zn. 21 Cdo 4529/2014

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. února 2016, sp. zn. II. ÚS 2061/15

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. srpna 2017, č.j. 28 Co 263/2017-103

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 31. srpna 2011, č.j. 38 ICm 178/2010-77

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 24. srpna 2017, č.j. 28 Co 263/2017 - 103

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. ledna 2018, č.j. 20 Cdo 4022/2017-124,

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. února 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. srpna 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018

Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 10. října 2012, sp. zn. 6 Cdo 105/2011

Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 24. dubna 2017, sp. zn. 3 Cdo 1303/2015

Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 20. prosince 2012, sp. zn. 4 Cdo 210/2012

Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 18. září 2012, sp. zn. 5 Cdo 230/2011

Usnesení Ústavního soudu SR ze dne 24. února 2012, sp. zn. IV ÚS 55/2011

Usnesení Nejvyššího soudu SR ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 2 Cdo 245/2010

Seznam zkratek

ZRŘ	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
ZRK	Zákon č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovském konaní
ZSRK	Zákon č. 335/2014 Z. z., o spotřebitel'skom rozhodcovském konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov
o.s.ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Ústava ČR	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
LZPS	Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZ64	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Občiansky zákonník	Zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník
Civilný sporový poriadok	Zákon č. 160/2015 Z.z., civilný sporový poriadok
RSHKAK	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
PSPČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
Newyorská úmluva	Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů uzavřená v New Yorku
Evropská úmluva	Evropská úmluva o obchodní arbitráži z roku 1961
Washingtonská úmluva	Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států z roku 1965
UNCITRAL	The United Nations Commission on International Trade Law
ADR	alternative disputes resolution

VOP všeobecné obchodní podmínky

velká novela zákona o rozhodčím řízení

novela ZRŘ přijatá v roce 2012 zákonem č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

zrušovací novela

novela ZRŘ přijatá v roce 2016 zákonem č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

ČR Česká republika

SR Slovenská republika

EU Evropská unie

OSN Organizace spojených národů

Soudní dvůr EU

Soudní dvůr Evropské unie

ČTÚ Český telekomunikační úřad

Abstrakt

Rozhodčí řízení v České a Slovenské republice

Tématem této diplomové práce je rozhodčí řízení v České a Slovenské republice. Nepočítáme-li úvod a závěr, diplomová práce je rozdělena do osmi hlavních kapitol, které jsou dále systematicky členěny na další podkapitoly.

V první kapitole věnované pojmu a charakteristice rozhodčího řízení se autor zaměřuje na prameny a s ohledem na název této práce je největší pozornost věnována Smlouvě uzavřené mezi Českou a Slovenskou republikou o právní pomoci. Dále se zde autor věnuje vztahu rozhodčího řízení k řízení civilnímu a k alternativním řešením sporů. Tato kapitola mimo jiné popisuje druhy rozhodčího řízení, tedy věnuje se zejména rozdělení na rozhodčí řízení ad hoc a institucionální, včetně porovnání se slovenskou právní úpravou.

V následující kapitole se autor zabývá výhodami a nevýhodami rozhodčího řízení, avšak s tím rozdílem, že o uvedených příkladech pojednává šířeji, jelikož má za to, že jednotlivé atributy nemusí být vždy vnímány černobíle, tzn. nemusí být vždy pouze výhodou, ale je třeba na ně nahlížet komplexněji.

Kapitola tři je věnována arbitrabilitě (a to jak v české tak i slovenské právní úpravě), jelikož jde o klíčový institut, který stanoví, jaké spory mohou být v rámci rozhodčího řízení řešeny s akcentem na to, jak se projednatelnost určitých otázek v průběhu času měnila a stále mění, zejména s ohledem na vývoj judikatury.

Obsahem čtvrté kapitoly je rozhodčí smlouva, zejména možnosti a způsoby jakými může být uzavřena, kdy je možné vznést námitku její neplatnosti či neexistence, a to jak v České, tak i Slovenské republice. Součástí této kapitoly je taktéž pojednání o tom, zdali rozhodčí smlouva zavazuje právní nástupce stran, pokud jde např. o postoupení pohledávky. V podkapitole jsou popsány formy rozhodnutí v rozhodčím řízení a jejich atributy, a to zejména s ohledem na povahu usnesení, které může např. obsahovat výrok o náhradě nákladů řízení.

Následující kapitola blíže rozvádí problematiku návrhu na zrušení rozhodčího nálezu soudem a pojednává o možnostech obrany povinného proti neplatnému rozhodčího nálezu. Přihlédnuto je

zejména ke skutečnosti, že vlivem judikatury soudů je v poslední době institut zrušení rozhodčího nálezu soudem upozaděn ve prospěch řízení o výkon rozhodnutí a stěžejní je tedy zejména obrana povinného v rámci řízení vykonávacího, přesto, že zákon o rozhodčím řízení obsahuje úpravu vlastní.

Obsahem šesté kapitoly je česká právní úprava rozhodčího řízení s tím, že stěžejní část této kapitoly je věnovaná novelizacím zákona o rozhodčím řízení, které jsou dle názoru autora důležité pro pochopení jednotlivých institutů platných v současnosti. Prostřednictvím těchto novelizací je totiž možné pozorovat, jak se v průběhu času výklad jednotlivých ustanovení vyvíjel a měnil. Největší prostor je věnován velké novele zákona o rozhodčím řízení provedené v roce 2012, včetně rozebrání důvodů, které k této novelizaci vedly a variant řešení nastalé situace. Pozornost je taktéž věnována zrušovací novele přijaté v roce 2016, která vyjímá spotřebitelské spory z působnosti zákona o rozhodčím řízení.

Kapitola sedmá se zabývá problematikou právní úpravy rozhodčího řízení na území Slovenské republiky. Struktura této kapitoly je obdobná, jako je tomu v případě předchozí kapitoly s tím, že zvláštní pozornost je věnována vývoji právní úpravy stálých rozhodčích soudů. V rámci této kapitoly autor práce taktéž porovnává jednotlivé instituty české a slovenské právní úpravy. Součástí této kapitoly je taktéž pojednání o spotřebitelském rozhodčím řízení, vzhledem k tomu, že od ledna 2015 je na území Slovenské republiky možné rozhodovat spotřebitelské spory pouze podle zvláštního zákona, který upravuje spotřebitelské rozhodčí řízení samostatně a který taktéž obsahuje speciální úpravu. Zvolena je zejména metoda komparace zvláštního zákona zabývajícího se spotřebitelským rozhodčím řízením s obecným zákonem o rozhodčím řízení. V závěru této kapitoly autor poukazuje na absenci archivace v slovenské právní úpravě.

Osmá kapitola rozvíjí stěžejní části práce (šestou a sedmou kapitolu) a věnuje se vlivu judikatury na vývoj rozhodčího řízení v České a Slovenské republice, jelikož jsou to právě soudy, které provádí výklad jednotlivých ustanovení zákona a jejich rozhodovací praxe je ve vztahu k rozhodčímu řízení klíčová. Největší pozornost je věnována problematice jmenování rozhodce a ekonomické (ne)závislosti rozhodce, a to jak v České tak i Slovenské republice.

Klíčová slova: Rozhodčí řízení, Rozhodci, Rozhodčí smlouva

Abstract

Arbitration proceeding in Czech and Slovak Republic

The topic of this thesis is arbitration proceeding in Czech and Slovak Republic. If the part of introduction and conclusion is not included, the thesis is divided into eight main chapters which are further systematically divided into other subchapters.

In the first chapter dedicated to the concept and characteristics of arbitration the author focuses on sources and - with regard to the title of this work - the greatest attention is paid to the Contract concluded between Czech and Slovak Republic on legal cooperation. Furthermore the deal of this part is a relation between arbitration and civil proceeding and alternative dispute resolution. This chapter describes - among other issues - the types of arbitration, namely deals with the severance onto ad hoc and institutional arbitration, including comparison with Slovak law.

In the following chapter the author deals with the advantages and disadvantages of arbitration but with the difference that he deals with these examples more broadly considering that individual attributes may not always be perceived in black and white, ie. it may not always be an advantage but should be viewed more comprehensively.

Chapter Three is dedicated to arbitrability (both in Czech and Slovak legislation) as a key institute that sets out which disputes can be dealt within the arbitration proceeding with an emphasis on how the issue of certain issues has changed over time and how it is still changing especially in the light of the evolution of decision-making practice of the courts.

The content of the fourth chapter is an arbitration agreement especially the possibilities and ways in which it can be concluded when it is possible to object to its invalidity or non-existence both in the Czech and Slovak Republic. This chapter also includes a discussion of whether the arbitration agreement is binding on the legal successors of the parties as regards for example in the case of assignment the claim. The subchapter describes the forms of arbitration decisions and their attributes in particular with regard to the nature of the resolution - which may for example - include a statement on the reimbursement of costs.

The following chapter explains the issue of the petition for annulment of an arbitration judgment by a court and deals with the possibilities of defending a debtor against an invalid arbitration judgment. Particular consideration is given to the fact that - as a result of decision-making practice of the courts - the institute of annulment of an arbitral judgment by a court has recently become the subject of enforcement proceeding and the defense of the debtor is crucial in enforcement proceeding despite the fact that the Arbitration Act consists its own legislation.

The content of the sixth chapter is the Czech legal regulation of arbitration with the main part devoted to the amendments to the Arbitration Act which - in the author's opinion - are important for understanding the particular institutes. Through these amendments it is possible to observe how the interpretation of the individual provisions has evolved and changed over time. The greatest attention is devoted to the great amendment to the Arbitration Proceeding Act conducted in 2012 including the analysis of the reasons behind this amendment and the solution to the situation. Attention is also paid to the annulment amendment adopted in 2016 which excludes consumer disputes from the scope of the Arbitration Act.

Chapter seven deals with the issue of arbitration law in the Slovak Republic. The structure of this chapter is similar to that of the previous chapter, with particular attention being paid to the development of the legislation of permanent arbitration courts. In this chapter, the author of the thesis also compares individual institutes of Czech and Slovak law. Part of this chapter is also a treatise on consumer arbitration, given that since January 2015, consumer disputes in the territory of the Slovak Republic can only be decided under a special law regulating consumer arbitration separately and which also includes a special regulation. Especially the method of comparison of a special law dealing with consumer arbitration with the general arbitration law is chosen. At the end of this chapter, the author points out the absence of archiving in the Slovak legislation.

The eighth chapter develops the main parts of the thesis (the sixth and the seventh chapter) and deals with the influence of decision-making practice of the courts on the evolution of arbitration within the Czech and Slovak Republic as the courts are the subjects that interpret the individual provisions of the law and their decision-making practice is crucial in relation to the arbitration proceeding. The greatest attention is paid to the issue of the appointment of an arbitrator and the economic (in)dependence of an arbitrator, both in Czech and Slovak Republic.

Keywords: Arbitration proceeding, Arbitrators, Arbitration agreement